RUDIMENTA HISTORICA,

Sive

Brevis, facilísque Methodus Juventutem Orthodoxam notitiâ Historicâ imbuendi,

Pro

Gymnasiis Societatis JESU.

Authore

Ejusdem Societatis Sacerdote.

OPUSCULUM PRIMUM, Historiæ Biblicæ.

Juxtà exemplar Vratisl. & Brunsbergense cum auctuario.

CALISSII,
Typis S. R. M Coll: Soc: JESU 1744.

LAUDETUR
JESUS
CHRI-
STUS.

PRÆFATIO.

Lucubratiunculam hanc, & quas deinceps typis vulgabimus, non eruditorum, ſed tyronum duntaxat uſui deſtinamus, compendiariâ quadam oſtensâ viâ, quam hi ſinè penſi ſcholaſtici, aliàs perſolvendi detrimento inoffenſo poſſint pede decurrere. Hinc methodo uſi ſumus, jam olim à Ven. P. Caniſio noſtro uſurpari ſolita, utpote rudium captui in primis accommodata. Nec pauca conſultò hic omiſimus, quæ alii fusè pertractant: multa etiam curſim ac breviter attigimus, quæ prudens Præceptorum ſupplebit induſtria, diſcentium orexin ità excitando, ut nimiâ rerum copiâ nauſeam nè moveant. Additæ quoque ſuis ſunt locis hiſtoricæ quædam obſervationes, ut juventus jam nunc aſſueſcat non in nuda duntaxat rerum narratione, ve-

lut cortice, hærere, sed ipsum adeò nucleum, sub ea latentem, vestigare, utilissima rectè & sentiendi & vivendi documenta indè eruendo. Cæterùm usus ipse ac experientia docebit brevì, quid hisce opusculis addendum, quid demendum videatur. Nobis sufficiat methodum præivisse, quâ rudis adhuc ætas manu quasi ducatur ad historicum illud stadium propè immensum alacriter ingrediendum. De Chronologia porrò, & aliis, in quibus ipsimet Scriptores Catholici hodiedum inter se discrepant, nihil in medium afferemus, quod Auctorum probatissimorum testimonio confirmari non possit.

Par-

Partitio hujus Opuſculi.

PARS I.

De Patriarchis ante diluvium.

Cap. I. De Creatione mundi, & lapſu Adami.
§. I. Creatio mundi. II. Adami lapſus, & ſupplicium.
Cap. II. De Adami poſteris usque ad diluvium.
§. I. De Abele & Caino. II. De Filiis DEI, & hominum. III. De diluvio.

PARS II.

De Patriarchis poſt diluvium usque ad Abrahamum.

Cap. I. De filiis Noëmi.
Cap. II. De Turri Babylonica.

PARS III.

De Patriarchis reliquis usque ad Judices Hebræorum.

Cap. I. De Abrahamo.
§. I. Abrahami res geſtæ ante natum Iſaacum.
§. II. Ejusdem res geſtæ poſt natum Iſaacum.
Cap. II. De Patriarchis Iſaac, & Jacob.
§. I. Iſaac. II. Jacob.
Cap. III. De Patriarcha Joſeph.
§. I. Joſephi res geſtæ ante venditionem.

PARS IV.

De Judicibus Israëlitarum, eorúmque regimine.

PARS V.

Reges Hebræorum.

PARS VI.

De captivitate Babylonica, &, quæ post hanc usque ad Hierosolymæ excidium contigêre.

§. IV. -- sub Hebræis Pontificibus, regium sibi titulum vendicantibus.

Cap. IV. De Rebus Judaicis sub Monarchis Romanis.

Appendix de excidio urbis Jerosolymæ.

Isagoge.

Sive

Præviæ quædam quæstiunculæ.

De Historia generatim.

I. Quid est historia?

Est rerum ab orbe condito ad hæc usque tempora notitia, & commemoratio.

II. Quotuplex est historia.

Est præcipuè duplex, sacra scilicet, sive Ecclesiastica, & profana.

III. Quid est historia Ecclesiastica?

Est notitia rerum, ad Ecclesiam & Religionem, ejusque tum propagationem, tum insectationem, aliásque hujusmodi vicissitudines pertinentium.

IV. Quid est historia Politica?

Est rerum in statu ac ordine Politico, belli, pacísque temporibus, gestarum notitia.

V. Cur in historiæ studium præcipuè incumbendum?

Quia præter singularem animi oblectationem ad scientias plerásque omnes, imò & quotidianam vitæ consuetudinem non utilis modò, sed planè necessaria est.

VI. Quid

VI. Quid ergo potiſſimùm ex hiſtoria diſcimus?

Docemur inde 1. ſummam DEI ſapientiam & providentiam ubique agnoſcere, mirari, atque adorare, utpote quæ in hoc mundi theatro tam mirificos rerum eventus identidem nobis ſpectandos exhibet. 2. Quanto DEUS amore ac beneficiis bonos proſequi, tutaríque; quanto verò odio ac ſuppliciis afficere improbos ſeriùs citiúsque ſemper conſueverit. 3. Perpetuæ rerum converſiones ac viciſſitudines, quas omnes loquuntur hiſtoriæ, evidenter demonſtrant, quàm fluxa & inania ſint terrena hæc omnia, atque adeò quàm parvi, imò nihili facienda. 4. Tam proborum virtutes, quàm vitia pravorum, qui ætate nos anteceſsêre, ſpeculi inſtar nobis ſunt, in quo clarè dilucidéque poſſimus perſpicere, quid agendum nobis, quídve cavendum ſit &c.

VII. Cur hiſtoriæ notitia hoc maximè tempore eſt neceſſaria?

Cui, hoc præſertim tam erudito ac delicato ſæculo, cum viris honoratioribus verſandum eſt, ſtupiditatis atque inſcitiæ notam effugere vix poterit, niſi hiſtoriarum notitia non mediocri ſit imbutus.

VIII. Quibus adminiculis comparanda hiſtoriæ notitia?

Sedula Magiſtrorum auſcultatione, lectione non vaga & confuſa, ſed certa & deſtinata, ac iterata eorum, quæ quis legit, audiítque, ruminatione.

IX. Quid tyroni & candidato historiæ præcipuè attendendum?

Ut totius historiæ seriem quandam, ac præcipuas rerum, regnorúmque mutationes & temporum periodos cum Chronologia accuratè observet. In subsidium quoque vocanda Geographia; hanc enim & Chronologiam geminos historiæ oculos meritò quis dixerit. Tandem adolescentes jam nunc ex actis præsertim memorabilioribus observationes varias, & documenta ad mores formandos idonea colligere, atque alieno periculo sapere discant.

Liber I.

Historiæ Biblicæ.

Proœmium.

I. Quibus de rebus præcipuè meminit hæc historia?

De iis potissimùm, quæ à mundi primordio ad Christi adventum populo electo evenêre.

II. Unde haurienda historiæ hujus notitia?

Ex veteris Testamenti libris, qui Deo dictante, à Moyse, Josue, Samuele, Esdra, aliísque sacris Scriptoribus sunt literis consignata.

III. Cur in sacra hac historia primum ac præcipuum ponendum est studium?

Eam ipsam ob causam, quòd instinctu, afla-

flatúque Divini Spiritûs ad noſtram inſtitutionem, utilitatem ac diſciplinam ſit conſcripta.

IV. Súntne monumenta hæc Biblica ad Eccleſiaſticam potiùs, an Politicam Hiſtoriam referenda?

Ad utramque referri poſſunt; ſi enim conſideremus ſtatum Hebræorum Eccleſiaſticum, ad Eccleſiaſticam; ſi Politicum, ad Hiſtoriam pertinebunt Politicam.

V. Quænam epochæ in hac hiſtoria potiſſimùm ſunt conſiderandæ?

Sequentes ſex.

1. Diluvium annô mundi milleſimô ſexcenteſimô quinquageſimô ſextô: (1656.)
2. Vocatio Abrahæ anno mundi bis milleſimô centeſimô octavô (2108.)
3. Exitus Iſràëlitarum ex Ægypto annô M. bis milleſimô quingenteſimô quadrageſimô quartô. (2544.)
4. Regni Hebræorum exordia in Rege Saule, annô M. bis milleſimô nongenteſimô ſexageſimô ſecundô. (2962.)
5. Captivitas Babylonica annô M. ter milleſimô quadringenteſimô quadrageſimô ſextô. (3446.)
6. Chriſti nativitas annô M. quater milleſimô quinquageſimô tertiô. (4053.)

VI. Quot partibus conſtat hæc noſtra Hiſtoria Biblica?

Sex, quæ ferè cum totidem mundi ætatibus usque ad Chriſtum natum congruunt, ſúntque ſequentes: 1. Ætas

1. Ætas Patriarcharum ab Adamo ad diluvium complectebatur annos ſex, & quinquaginta ſupra mille ſexcentos. (1656.)
2. Ætas Patriarcharum poſt diluvium usque ad vocationem Abrahæ numerabat duos & quinquaginta annos ultra quadringentos. (452.)
3. Ætas reliquorum Patriarcharum usque ad profectionem ex Ægypto continebat ſex & triginta annos ſupra quadringentos. (436.)
4. Ætas Judicum à Moyſe usque ad Reges fuit quadringentorum ac duodeviginti annorum. (418.)
5. Ætas Regum à Saule usque ad captivitatem Babylonicam definiebatur annis quadringentis octoginta quatuor. (484.)
6. Ætas Ducum & Sacerdotum à captivitate Babylonica usque ad Chriſtum natum ſexcentis ac ſeptem annis abſolvebatur. (607.)

Universè fluxerunt anni quater mille quinquaginta tres. (4053.)

PARS I.

PARS I.
DE
Patriarchis ante Diluvium.

In ſequentibus duobus capitibus agetur 1. de creatione mundi, déque lapſu, & pœna Adami. 2. De poſteris Adæ ante diluvium.

CAPUT I.
De Creatione mundi, & lapſu Adami.

§. 1.
Creatio mundi.

I. Quis mundum hunc condidit?

DEUS cœlum & terram, & quidquid utriusque ambitu continetur, è nihilo produxit ſex dierum intervallo, etſi puncto temporis abſolvere omnia potuiſſet. Ac prima quidem die lucem, alterâ firmamentum condidit; tertiâ aquas ſecrevit à terra, quam her-

bis ac ſtirpibus conveſtitam, omne genus frugum juſſit progignere. Die quarta ſol & luna cum ſtellis, quintâ piſces & volucres, ſextâ quadrupedia & reptilia omnis generis, ac tandem homo velut microcoſmus, ſeu rerum omnium aſpectabilium breve quoddam, ac mirabile compendium eſt productus.

II. Quomodo DEUS Adamum produxit?

Corpori è terra formato immortalem inſpiravit animam, cui divinitatis ſuæ quaſi ſigillum, & imaginem ità impreſſit, ut tres unius animi facultates tres unius Dei hypoſtaſes quodammodo exprimerent.

III. Quid Deus die ſeptima à mundi productione porrò egit?

A novis dein rebus condendis ceſſavit, diémque hunc *Sabbathi*, hoc eſt, *quietis*, ſibi ſacrum eſſe voluit, donec Sabbathi loco diem Dominicam, quâ Chriſtus ſuo ad vitam reditu mundum reparavit, celebrari juſſerit.

§ 2.

Lapſus, & pœna Adami.

I. Ecquisnam locus erat Paradiſus?

Hortus erat longè amœniſſimus, omnibuſque deliciis affluens, Dei ipſius manu conſitus, in quo duæ præcipuè arbores eminebant, altera vitæ, altera ſcientiæ boni & mali appellata. Huc Deus Adamum tranſtulit, facta poteſtate omnibus horti fructibus veſcendi, unica duntaxat arbore ſcientiæ excepta, de

qua

qua nè quid decerperet, ſub mortis pœna vetuit, fidei ejus ac obedientiæ periclitandæ causâ.

II. Ubinam, quóve modo Deus Evam condidit?

In Paradiſo Adæ dormienti coſtam exemit, atque ex ea Evam formavit, comparem & adjutricem Adamo futuram.

III. Quî verò his tantis beneficiis ambo reſpondêre?

Peſſimè; Eva enim fraude mali genii, ex ſerpente loquentis, inducta vetitum guſtavit pomum, & virum, idem ut faceret, pellexit.

IV. Qua demum ratione veterator ille pomi prohibiti eſum Evæ perſuadere potuit?

Aſſeveraverat mendaciſſimus ſycophanta, nequaquam ob deguſtatum fructum morte, utì Deus minitatus fuiſſet, eos mulctatum iri, quin potiùs plenam, rerum omnium notitiam adepturos, Deóque ipſi fore ſimillimos.

V. Quæ pœna hanc culpam excepit?

1. Ambo innocentiæ veſte ſpoliati, mox ſuam & viderunt, & erubuerunt nuditatem, quam proin connexis ficuum foliis obtectum ibant. 2. DEUS auditis rejectísque putidis eorum excuſationibus, ſuam utrique denunciavit pœnam, ac Evam quidem liberos ſuos cum dolore parituram, virique ſub imperio ac poteſtate futuram; Adamum verò, poſtquam vitæ alimenta è terrâ ſterili ac ſpi-

ſpinoſa multo cum ſudore ac labore collegiſſet, moriturum tandem, ac in eam, unde ortum traxiſſet, terram reverſurum. 3. Ambo Paradiſo æternùm proſcripti; poſteritatem omnem in commune ſecum pertraxêre exitium.

CAPUT II.

De poſteris Adami usque ad diluvium.

§. 1.

De Abele, & Caino.

I. Qui, qualésque hi ambo fuêre?

Adami uterque, Cain major, Abel minor natu filius erat: hic paſcendis gregibus, ille agris colendis operam dabat: Abel ſummâ erat integritate ac innocentiâ; Cain contrà perversîs omnino moribûs. Abel optima quæque Deo in ſacrificium obtulit; Cain deteriora ſelegit: hinc Deo acceptiſſimum erat Abelis ſacrificium; Caini verò inviſum prorſus & ingratum. Id quod tantam in hujus pectore concitavit invidiæ flammam, ut fratrem de medio tollere decreverit; quem proinde amica in ſpeciem invitatione in agros prolectum, crudeliſſimè trucidavit.

II. Quid perpetrata hac cæde Caino evenit.

Ob immane hoc parricidium à Deo vehementer objurgatus, non tantùm pœnitentis animi ſignum non dedit; ſed ſpe omni Divinæ clementiæ abjecta, vagus ac profugus, quo-

quoad vixit, oberrabat, donec tandem à Lamecho abnepote suo, in sylva pro fera habitus, jaculo est transfixus.

§. 2.

De filiis Dei, & filiis hominum.

I. Quinam erant filii Dei?

Adamo in Abelis locum natus est Sethus, Deo ob virtutis ac pietatis studium apprimè charus, cujus posteri erant Patriarchæ illi, qui unà cum filiis, partim ob Sethum, stirpis suæ auctorem pientissimum, partim ob suammet virtutem filii Dei sunt appellati.

II. Quinam ex his præ cæteris memorandi veniunt?

1. Enos Sethi filius, qui primus Deum publicis, solennibúsque cæremoniis ac ritibus devenerari cœpit. 2. Enoch, qui ob eximium avitæ religionis studium & summam cum Deo familiaritatem, vivus ex hominum cœtu divinitus est sublatus. 3. Mathusalem, qui vivendi limites, cæteris mortalibus à Deo præstitutos, longè supergressus, annos vixit nongentos sexaginta novem.

III. Quosnam sacer Historicus filios hominum appellat?

Impii Caini progeniem. Cainus hic primam urbem condidit, à filio Henocho Henochiam appellatam. Jubal musicam, ejúsque frater Tubalcain ferrariam, soror verò Noëma lanificium invenit. Venatoriam primus

mus exercuit Lamech, longè diverſus à Lamecho altero, Noëmi parente.

IV. Qui filiis Dei convenire potuit cum filiis hominum?

Sethi nepotes cum fœminis, à vitioſa Caini ſtirpe oriundis, inauſpicata inière connubia, è quibus prognati gigantes, fœdiſſima illa ſcelerum monſtra, quorum improbitas usque eò invaluit, ut orbis univerſus tunc mera eſſet vitiorum ſentina, non niſi ultricibus diluvii aquis eluenda. Unus Noëmus tot inter malos bonus, & in obſequio Dei conſtans perſtitit.

§. 3.

Diluvium.

I. Quænam diluvium anteceſsêre?

Noë, vir juſtus ac pius, quingentos tunc annos natus, arcam, ſeu navim prægrandem, trecentos cubitos longam, latam quinquagenos, ac tricenos altam, à Deo jubetur conſtruere, in quam ſe ipſe cum ſuis, ingruente cataclyſmo, tutò poſſit recipere. Centum ioſos annos in ea fabricanda Patriarcha poſuit, idcirco ab omnibus paſſim ludibrio habitus, tanquam delirus ſenex.

II. Quid confectâ demum arcâ contigit?

Noë, comportato undique neceſſario commeatu & pabulo, ex omni genere animalium, aquatilibus exceptis, immundorum quidem bina, mundorum verò ſeptena in arcam, Dei juſſu

jussu & Angelorum subsidio, introduxit, in quam ubi & ipse dem cum conjuge sua, & tribus filiis Semo, Chamo, & Japheto horúmque uxoribus pedem intulit, DEUS ostium foris occlusit.

III. Quid ipso diluvii tempore factum?

Quadraginta dies noctésque continui non tam imbres, quàm rivi aquarum ruptis cœli cataractis, præcipitârunt, mariaque insuper omnia, & quidquid aquarum in terræ visceribus latebat, tanto se impetu effudêre, ut non orbem tantùm universum inundârint, sed & altissimos montium vertices quindecim cubitis supergressa, quidquid hominum pecorúmque terram hanc incoluerat, submerserint, solis iis, quos arcæ DEUS incluserat, salvîs relictîs. Anno ab orbe condito sexto & quinquagesimo supra millesimum sexcentesimum. (1656.)

IV. Quam tandem Tragœdia hæc catastrophen habuit?

Centum & quinquaginta diebus elapsis, quibus totus terrarum orbis immensi instar oceani undique restagnâverat, Deus immisso vento calido ac vehementi, aquas sensim ità imminuit, dispulitque, ut arca post mensem à cœpto diluvio septimum in Armeniæ montibus conquieverit. Indè quarto pòst mense Noëmus primò corvum, qui tamen carne, credo, morticina illectus, reversus non est; deinde columbam post dies septem exploratum miserat, quæ, cùm non haberet, ubi pedem

dem figeret, arcam mox repetiit, ſeptimáque abhinc die denuò dimiſſa, virentem oleæ ramum retulit, pacis & ceſſantis exundationis argumentum. Perſtitit nihilominus in arca ſeptem alios dies Noë. Cúmque columba, quam tertiùm ablegârat, non rediiſſet, tandem ex arca, ubi per annum delituit, cum omnibus ſuis egreſſus, ſacrificium eucharíſticum obtulit, Deo tantopere acceptum, ut promiſſo ſanciverit, ſe nunquam deinceps mundum ſimili eluvione caſtigaturum, ejúſque rei perenne ſignum fore arcum cœleſtem. Anno milleſimô ſexcenteſimô quinquageſimô ſeptimô.

Obſervationes ad primam Hiſtoriæ Biblicæ partem.

I. Cur DEUS ab Adamo, mundóque dein univerſo tam ſeveras expetiit pœnas?

Ut omnes Adæ poſteri commonefierent, quàm grande, nec una piandum morte, ſit nefas, Deo ipſi eſſe refractarium, ejúſque voluntati atque imperio ſeſe opponere.

II. Nullúſne clementiæ Divinæ locus fuit in plectendo Adamo?

Imò longè maximus; nam vel ante denuntiatum ſupplicium Chriſtum humani generis vindicem ac liberatorem venturum promiſit, qui malo huic remedium præſentiſſimum allaturus eſſet.

III. Quod-

III. Quodnam, & apud quos erat regimen politicum ante diluvium?

Patriarchæ ſuam quisque familiam regebant: Caini verò poſteri, cùm primi urbes frequentare cœperint, rempublicam ordinâſſe, communibúsque temperâſſe legibus videntur.

PARS II.

DE
Patriarchis poſt diluvium.

In ſequentibus 2. capitibus recenſentur 1. Tres filii Noë. 2. Ædificatio turris Babylonicæ.

CAPUT I.
Tres filii Noë.

I. Quid de tribus hiſce poſt diluvium memoratu dignum occurrit?

Chamus parenti Noëmo, ſomno vinóque, cujus vim ignoraverat, ac indecenter denudato, procaciter illuſit, erubeſcentibus ac deteſtantibus fratris proterviam Semo & Japheto, quibus proinde Noë, re intellecta, bene precatus, Chami verò ſtirpem execratus eſt.

II. Quibus tunc terminis definiebatur hominum ætas?

Poſt diluvium nè ullus quidem vitam ultra

annum quingentesimum produxit; cùm tamen priùs annos ampliùs nongentos plerosque vixisse constet. Imò Abrahami ætate, annis à diluvio circiter quingentis, vix ullus annum ducentisimum complevit. Vitâ porrò ac viribus hominum horrenda illa eluvione haud parùm imminutis, Deus ad imbecillitatis subsidium vinum & carnes indulsit, cùm ante hac non nisi oleribus ac leguminibus vesci plerique omnes consuêssent.

III. Num tres filii Noë uno semper, eodemque in loco ac regione habitârunt?

Haudquaquam; nam cùm hominum numerus ducentos intrà annos à diluvio nimiùm quantùm multiplicaretur, alias sibi sedes quærere cogebantur. Japheto Europa cum Asia minore; Semo Asia, quâ Orientem spectat: Chamo Africa cum Palæstina, & Phœnicia obtigit. Priùs tamen, quàm omnis multitudo in diversas mundi partes commigraret, vesano prorsus facto turrim ædificare decreverunt, cujus apex cœlum usque pertingeret.

CAPUT II.

Turris Babylonica.

I. Quem successum structura hæc habuit?

Initio fat prosperum, donec Deus insanam ædificantium arrogantiam castigaturus, sermonis commercium inopinato prodigio sustulit, linguâ, quâ tunc omnes eâdem utebantur, in plures divisâ. Unde cùm alter alte-

alterius verba haud posset percipere, cœpto erat desistendum.

II. Quid exinde consilii cepêre?

Deductis in orbem universum coloniis, varias mundi regiones frequentare cœperunt; hinc tanta nationum, linguarum, morúmque diversitas.

III. A quo populus electus originem duxit?

Ab Arphaxado Semi filio, & avo Heberi, in cujus familia lingua mansit Hebræa, à quo & Hebræi nomen ac genus traxêre.

IV. Quis urbem Babylonem condidit?

Nemrodus, Chami nepos, qui homines quà vi, quà dolo libertate spoliare, primúsque regios usurpare titulos cœpit anno M. millesimô octingentesimô septuagesimô nonô (1879.)

Observationes ad II. Historiæ Biblicæ partem.

I. Quæ altera hac mundi ætate rerum facies erat?

Admodùm tristis; nam paucis, qui virtutem colebant, exceptis, plerique in deterius mutabantur, præcipuè cùm idolorum cultus introduci cœptus.

II. Quæ linguæ post repentinam illam idiomatum permistionem etiamnum putantur esse reliquæ.

Sequentes: Hebraica, Græca, Latina, Teutonica, Sclavonica, & Tartarica, quæ ma-

matrices dicuntur, quòd reliquæ indè ſint ortæ.

PARS III.
De Patriarchis reliquis usque ad Judices Iſràélitarum.

In 4. ſequentibus capitibus mentio fit 1. De Patriarcha Abrahamo. 2. De Iſaac, & Jacob. 3. De Joſepho Ægyptio. 4. De ſervitute Ægyptiaca.

CAPUT I.
De Patriarcha Abraham.

Prior paragraphus Abrahami res ante, poſterior poſt natum Iſaacum geſtas complectitur.

§. 1.
Abrahami res geſtæ ante natum Iſaacum.

I. Qui ſe habuit Abrahæ è patria ſua in alienas terras migratio?

Cùm DEUS Abrahamum Patrem non modò credentium omnium, ſed Chriſti quoque ipſius progenitórem deſtinâſſet, eundem propè ſeptuagenarium è Chaldæa, patria ſua, idolorum cultui dedita, & natali oppido Ur Haranem primùm, Meſopotamiæ urbem, tum deinde poſt quinquennem ibidem commorationem, in regionem Chanaanitidem, ipſi,

ipsi, totíque ejus posteritati promissam, demigrare jussit, annô ab orbe condito bis millesimô centesimô, decimô quartô. (2114.) Paruit utrobique sinè mora & tergiversatione Abrahamus, ad omnem Dei nutum semper promptissimus.

II. Cur Abrahamus à Lotho sejungi voluit?

Ad id temporis Loth communibus cum Abrahamo patruo suo tectis & pascuis utebatur. At cùm vir sanctus novas identidem rixas suos inter ac Lothi pastores existere animadvertisset, pacis studio seorsum deinceps habitare statuit. Lothus facta sibi ab Abrahamo optione, quemcunque voluisset, terræ tractum occupandi, regionem longè amœnissimam, Sodomæ circumjacentem, sinè ulteriore disquisitione elegit, ignarus, quanta indè sibi pericula, maláque imminerent. Annô M. bis millesimô centesimô decimô sextô. (2116.)

III. Quo pacto Abrahamus Lothum, ab hoste captum, in libertatem asseruit?

Rex Sodomæ à 4. Regibus bello lacessitus, unà cum aliis 4. Regibus, quos in subsidium advocârat, vincitur, captáque urbe Sodoma, Lothus quoque cum suis in servitutem abstrahitur. Quô compertô, Abrahamus cum trecentis ac duodeviginti è sua familia exercitum victorem strenuè insecutus, fundit, fugátque; atque ità non Lothum modò in libertatem restituit, sed omnem Sodomis ablatam prædam recuperat. Anno M. 2118.

IV. Quid de Abrahamo & 3. Angelis sacræ Literæ referunt?

Cùm Abrahamus sub meridiem fervente solis æstu ad ostium tabernaculi consideret, tres Juvenes (Angeli erant peregrinorum habitu) adventare conspicit; móxque obviam progressus, perofficiosè salutat, & prandium sub opacæ arboris umbra apparari jubet. Remotis mensis, peregrinorum unus Abrahamo significat, Saram uxorem, ùtùt ætate jam provectam, filium enixuram. Ob rei hujus novitatem atque insolentiam clanculum subrisit Sara, reprehensa idcirco ab Angelo, quasi Dei potentiæ diffidisset. In discessu unus è cœlestibus geniis Abrahamo aperit, urbem Sodomam ob nefanda flagitia propediem eversum iri. Ille & nepotis, & civium vicem miseratus, iteratis instat precibus, urbi ut parcat, si deni saltem insontes in ea numerarentur; verùm nè tot quidem repertis, ultrà intercedere ausus non est. 2139.

V. Quas pœnas urbs Sodoma dedit?

Non hæc tantùm, sed & aliæ tres urbes (nam quintæ Segor nomine, Lotho deprecante, pepercit flamma) ruente de cœlo imbre igneo ac sulphureo, in cineres sunt redactæ. Ex horribili hoc incendio solus Loth, ejúsque uxor ac filiæ duæ ab Angelis propè per vim sunt ereptæ, addito severo mandadato, retro nè respicerent, quod quia Lothi uxor, curiositate victa, pensi non habuit, in statuam salis est conversa. 2139.

§. 2.

§. 2.
Res Abrahami gestæ post natum Isaacum.

I. Quid de Ismaële memorandum venit?

Hunc Abrahamus ex Agare ancilla susceperat; verùm cùm insolentiùs sese efferre, ipsúmque adeò Isaacum insectari ausus esset, urgente Sara, nec cœlo improbante, unà cum Agare matre sua paternis ædibus expulsus est. Fugientes sitis propè confecisset, nisi Angelus, monstrata fontis scaturigine, jussisset Agarem filii curam gerere, utpote qui peramplæ familiæ parens olim futurus esset. 2144.

II. Quale sacrificium DEUS Abrahamo imperavit?

Ut filium suum longè charissimum immolaret in monte Moria, quò vir sanctus sinè cunctatione profectus, tridui itinere appulit. Hìc primùm Isaacus, qui suis ipse humeris ligna portabat, intelligit, paterna sibi manu moriendum. Nec abnuit, ad omnem Dei, patrísque nutum expeditissimus filius. Jámque aræ impositum ferro appetebat parens, cùm cœlesti voce manum cohibere, & filii locò arietem, quem, Deo haud dubiè providente, vepribus implicitum, videt, cædere jubetur, simúlque certior fit, tam promptum Deo obsequendi studium eximiis cœli favoribus, Christíque ipsius è stirpe sua ortu remuneratum iri. 2163.

III. Ubi & quando Sara mortem oppetiit?

Anno ætatis centesimò vigesimò septimò Hebrone diem suum magno filii & mariti luctu obiit, sepultáque est in spelunca duplici, quam Abrahamus ab Ephrone Hetheo numeratâ pecuniâ emit. 2175.

CAPUT II.

De duobus Patriarchis Isaac, & Jacob.

Prior Paragraphus de Isaaco, posterior de Jacobo aget.

§. 1.

Isaac.

I. Quando, & quamnam Isaacus uxorem duxit?

Triennio à Saræ matris obitu, cùm Isaacus annum ageret quadragesimum, Abrahamus parens Eliezerem, qui rem omnem domesticam summa fide atque integritate administrabat, in Mesopotamiam, patriam suam ablegat, sponsam ut indè adducat filio. Is longum ingressus iter tandem haud procul ab urbe Haran ad puteum quendam constitit, ubi cœlesti, ut erat vir pius, implorato auxilio, eam Isaaco sponsam divinitus destinatam esse intelligit, quæ sibi, suísque camelis potum ultro præbitura esset. Præbuit Rebecca Bathuelis, Abrahami ex fratre nepotis, filia, cui proinde pretiosa, quæ secum ferebat, donaria confestim obtulit. Domo, mensáque exceptus, renuit priùs cibum capere, quàm demandatæ sibi legationis munere plenè perfun-

functus esset. Re ex omnium voto confecta, Eliezer Rebeccam, formâ non minùs quàm virtute conspicuam, in Palæstinam deducit, anno ante obitum Abrahami trigesimô quintô, post orbem conditum, bis millesimô, centesimô, septuagesimô nonô. (2179.)

II. Quos Isaac filios genuit?

Vigesimô demum anno ab inito matrimonio Rebecca Esauum, & Jacobum enixa est, gemellos quidem, quippe eodem partu editos, sed habitu corporis animíque longè dissimillimos; nam Esau major natu præter morem aliorum infantium corpore erat hirsuto; Jacob glabro: ille agresti ferocíque ingenio; hic placido, & tractabili indole.

III. Quo pacto Esauus primogenitus jus suum fratri cessit?

Cùm fortè à venatione redux ingenti fame cruciaretur Esau, lenticulæ, quâ tum frater vescebatur, tanto tenebatur desiderio, ut non dubitârit natalem prærogativam Jacobo pulticulâ vendere. Cujus dein cessionis, etiam jurejurando firmatæ, eum posteà serò nimis pœnituit. (2218.)

IV. Uter alteri benedictionem paternam præripuit?

Jacobus natu minor, ídque non tam astu pio Rebeccæ matris suæ, quàm arcanô Dei consilio. Statuerat Isaacus decrepita jam ætate senex Esauo, tanquam primogenito, & familiæ Principi, bene precari; priùs tamen hunc venatum ire, atque ex ferina præda gratum

tum palato suo epulum apparare jubet. Quo cognito Rebecca quoque Jacobo in mandatis dat, ad gregem illico properet, duósque indè hædulos pinguissimos afferat. Hos illa ferinæ in morem exquisitè coxit, condiítque, atque è pelliculis collare & manicas fingens, Jacobo tam scitè aptavit, ut Isaac, cui præ senio caligaverant oculi, ex hirsutis manibus & collo Esauum coram adesse conjectans, licèt de voce addubitârit, Jacobo faustas inter precationes primogeniti jura & privilegia impertierit.

V. Quô animô hanc stropham Esauus tulit?

Iniquissimô; hinc præ ira & indignatione fremere, lamentari, ejulare, tantóque in fratrem odio ferri cœpit, ut eum de medio tollere decreverit.

§. 2.

Jacob.

I. Quam viam Jacobus iniit impotenti fratris iræ se subducendi?

Ex matris consilio, & cum bona patris venia in Mesopotamiam ad Labanum avunculum suum confugit.

II. Quid in hoc ei itinere accidit?

Cùm nocte præventus sub dio pernoctare cogeretur, dormienti objecta est scala mystica à terra ad cœlum usque pertingens, per quam cœlestes genii sursum deorsum commeabant: quin DEUS ipse supremo in gradu consistens, quæ olim Abrahamo promiserat, con-

confirmare denuò, ac rata habere voluit. 2276.

III. Quomodo Jacobus ab avunculo est exceptus?

Ad urbem Haram appropinquanti Rachel occurrit, patris sui greges pascens, quæ ùt primùm in consobrini sui notitiam venit, patrem de re tota certiorem fecit. Hic nepotem suum inter amplexus & oscula domum suam lætus deducit. Mense ferme exacto Jacob, ut Rachelis nuptiis potiretur, septennem operam in pascendis gregibus Labano locavit; qui tamen promissis haud stetit, sed emenso septem annorum spatio, Liam filiam natu majorem substituit, minorem ea demum lege nuptui daturus, si septem alios annos in famulatu futurum se reciperet. Nec conditionem hanc, ùtùt arduam, respuit Jacob, amore, quo in Rachelem ferebatur, amarissima quæque edulcante.

IV. Quando, quóve cum comitatu domum remigravit Jacob?

Postquam pro Rachele & Lia quatuordecim, sexque insuper annos pro gregibus redimendis strenuam Labano locârat operam, in patriam tandem reverti statuit: cúmque de discedendi potestate à socero impetranda desperaret, consulto priùs numine, réque cum uxoribus communicata, clàm iter ingreditur, socero ad tondendas oves aliorsum tunc profecto; qui tamen cognitâ generi fugâ, nimiùm quamùm excandescens, cum valida suorum manu fugientem celerrimè est inse-

secu-

secutus, pessimè haud dubiè excepturus, nisi DEUS vetuisset graviùs quidquam in illum consulere. Igitur ultra verba processum non est, quibus Labanus genero suo & furtivam fugam, & sacrilegam idolorum rapinam vehementer exprobravit. Atque ille quidem de fuga facilè se purgavit; furti verò, à Rachele commissi, penitus ignarus, mortis reum pronuntiavit, quicunque demum idola surripuisset. Cùm igitùr Labanus universam generi supellectilem frustrà excussisset, Rachele idola subter stramenta abdente, post longam tandem altercationem fœdus utrinque sancitur. Redit exinde ad suos Labanus, Jacobus iter cœptum prosequitur.

V. Quomodo fratrem reducem excepit Esau?

Statuerat homo efferus vitam eidem eripere, tametsi hic, missis etiam legatis ac muneribus, adventum suum humanissimè amicissiméque nuntiari jusserit. Quadringentos Esau armaverat viros, quo nuntio consternatus Jacob, suppetias à cœlo supplex petiit, atque ut iram fratris placaret, nova destinavit munera, agménque in tres turmas divisit. Indè precibus de nocte intentum cœlestis genius virili specie ad luctam provocat. Nec certamen detrectat Jacob, ad diluculum usque, læso licèt ac enervato femore strenuè colluctans cum personato palestrità, quem non antè dimisit, quàm sibi bene precatus fuerat. Exinde Jacobus appellatione

sanè

ſanè glorioſa, *Iſràël*, ſeu *prævalens Deo*, cognominari cœpit, ſimúlque divinitus eſt edoctus, nulli deinceps mortalium ſuccubiturum, poſtquam ſuperis ipſis invictas probâſſet vires. Nec multò poſt Eſau, armatis ſtipatus, in conſpectum venit; qui tamen ſingulari fratris modeſtiâ & comitate ità fuit delinitus, ut immemor omnis vindictæ, Jacobum amiciſſimè ſit complexus. 2296.

VI. Quot filios Jacob in Meſopotamia ſuſcepit.

Undecim, cum filia unica, cui Dinæ nomen. Filiorum hæc ſunt nomina: Ruben, Simeon, Levi, Judas, Iſſachar, Zabulon, Dan, Nephthali, Gad, Aſer, Joſeph, quem ultimum Rachel peperit, & aliquot pòſt annis Benjaminum, ex cujus partu deceſſit haud procul ab urbe Bethlehem.

CAPUT III.

Joſephus Patriarcha.

Hìc nota primò variam Joſephi fortunam, antè ſervitutem Ægyptiacam. 2. Ejuſdem ſervitutem, & captivitatem in Ægypto. 3. Honores eidem poſtea delatos.

§. 1.

Varia Joſephi fortuna antè ſervitutem Ægyptiacam.

I. Cur Joſephus in tantam fratrum offenſionem incurrit?

Tribus de cauſis. 1. Quòd præ cæteris te-

 neriùs

neriùs amaretur à parente, qui togam ei polymitam conficiendam curavit. 2. Quòd fratres ſuos nefarii cujuſdam criminis apud patrem accusârit. 3. Quòd ob narrata quædam ſomnia dominatum affectare videretur.

II. Quid igitur ſomniabat?

Putabat, ſe unà cum fratribus ſuis in agro manipulos colligare, ac ſuum quidem manipulum ſtetiſſe erectum, reliquis circumcirca, adorantium ritu, ariſtas incurvantibus. Aliàs à ſole ipſo, ac luna, & ſtellis undecim adorari ſe in ſomno ſibi videbatur. Quæ cùm fide ac mente optima narraret, invidos fratrum animos tantopere exacerbavit, ut in ejus necem conſpirârint.

III. Num conceptum animo facinus perpetrare ſunt auſi?

Id quidem fixum illis ac ſtatutum erat; ſed cruento eorundem conſilio interceſſit Ruben, natu maximus, qui fratribus auctor fuit, ut Joſephum, cum fortè parentis juſſu ad ipſos inviſentem, in proximam ciſternam detruderent. Quod eo fecit conſilio, ut Joſephum clàm indè ereptum ad Patrem poſſit reducere.

IV. Quàm diu Joſephus hac in ciſterna delituit?

Exiguo admodùm tempore; nam cùm paulò pòſt negotiatores quidam Iſmàëlitæ illac in Ægyptum tenderent, Juda auctore è fovea extractus, atque iiſdem venundatus eſt vigin-

viginti siclis, annô mundi bis millesimô trecentesimô sextô (2306.) cùm annum ageret decimum septimum.

Qui verò facinus tam atrox parentem celare potuerunt?

Novo scelere commenti sunt, Josephum cruentæ belluæ in prædam cessisse. Missus proinde inauspicati nuntii bajulus, qui fratris tunicam hædino tinctam sanguine exhiberet, ex cujus aspectu miserandus senex luctu propè contabuit.

§. II.

Josephi servitus, & captivitas in Ægypto.

I. Quorsum ab Ismaëlitis illis mercatoribus abductus est Joseph?

In Ægyptum, ubi venditus est Putiphari, uni è præcipuis Regni Proceribus, quem Josephus mira in rebus agendi dexteritate, fide, ac prudentiâ brevi ità sibi devinxit, ut, homo licèt exterus, ac servituti addictus, rem omnem domesticam administrare juberetur.

II. Num diuturna hæc erat ejus prosperitas?

Fuisset, nisi Heræ calumniis appetitus, Heri quoque sui gratiâ repentè excidisset. Nam cùm Putipharis uxori, ad scelus iterum, iterúmque pellicienti, fortissimè semper restitisset, ac demum palliô quoquè, quod procax fœmina prehenderat, in impuris manibus relictô, aufugisset, illa, amore in furorem verso, non dubitavit juvenem castissimum at-

tentati flagitii reum agere apud maritum, qui vehementi ira atque æmulatione incenſus, illico inſontem in carcerem & vincula abripi juſſit.

III. Quid hoc in carcere accidit?

Fortè in eundem carcerem Pharaonis juſſu compacti ſunt duo miniſtri regii, quorum alter pocillatoribus, alter piſtoribus præerat. Illi in ſomnis objecta erat ſpecies vitis, cum triplici palmite, gemmantis primùm, tum floreſcentis, ac uvas tandem maturas protrudentis, è quibus liquorem in calicem exprimere, Regíque porrigere ſibi videbatur. Hic verò per quietem tria vidit caniſtra, capiti ſuo impoſita, è quorum ſupremo volucres cibos varios, arte piſtoria confici ſolitos, ſurripiebant. Indè Joſephus conjecit, hunc elapſo triduo ad ſuſpendium, illum ad priſtinum ſuum munus evocatum iri; quem proinde rogavit, miſeri ac innocentis patrocinium apud Regem ſuſcipere nè gravaretur. Dicta probavit eventus, niſì quòd pocillatore datæ fidei oblito, Joſepho duos & ampliùs annos hærendum in carcere fuerit.

IV. Qua tandem occaſione Joſephus è vinculis eſt exemptus?

Vidit Pharao per ſomnium ſeptem vaccas præpingues è Nilo emergere, quas aliæ ſeptem ſtrigoſæ & macilentæ, indidem exortæ, devoraverant. Ad hæc ſeptem ſpicæ plenæ, opimæque uno è culmo pullulare videbantur, quas

quas totidem graciles & afflatæ uredine, absumpsêre. Cùm de somniis hísce nemo unus aptam facere conjecturam posset, is, qui Pharaoni à poculis erat, sui jam tandem memor interpretis, Regem monet, esse in carcere juvenem, divinandi apprimè peritum, quem is protinus in aulam acciri jussit.

V. Quomodo hæc somnia interpretatus est Joseph?

Ajebat septem vaccis obesis, utì & spicis plenis septem, totidem annos fertiles portendi, quibus septem alii steriles, à macilentis bobus ac spicis præsignati, successuri essent. Opus proinde fore, ut omne frumentum, annis fertilibus redundans, congeratur in horrea, ingruente annonæ innopia promendum.

§. 3.

Josephus ad amplissimos honorum gradus evectus.

I. Quô præmiô Pharao Josephum remuneratus est.

Non rei solùm frumentariæ, sed toti eum Ægypto vicaria cum potestate præfecit. Igitur regiis decoratum insignibus currum suum conscendere & triumphali cum pompa circumduci jussit, præcone proclamante, flexo ut omnes poplite Ægypti Proregem, imò & conservatorem mundi venerarentur.

II. Quî suum hoc munus Josephus obiit?

Summa integritate ac sapientiâ, maximó-

 que

que regii ærarii emolumentô. Nam cùm elapsô fertilitatis septenniô, non Ægyptus modò, sed vicinæ quoquè Provinciæ annonæ difficultate laborare cœpissent, omnes ad frumenta emenda certatim in Ægyptum contenderunt, quò & Jacob denos misit filios. Qui ubi supplices stitêre se Principi, ab hoc mox agniti sunt, quin tamen fratrem illi suum agnoscerent.

III. Quo verò vultu eos excepit Joseph?

Peregrinum ac ignotum se simulans, vultu ad severitatem composito, exploratores compellabat, in custodiam idcircò tradendos. Illis contrà asseverantibus unius se parentis filios è Chananitide regione adventare, fratre natu minimo domi relicto, hunc ipsum ad rei veritatem comprobandam coràm sibi sisti voluit. Ad postulatum hoc prorsus inexpectatum stabant omnes attoniti, veterísque delicti redeunte memoria, crudelitatem, in fratrem olim exercitam, tantæ modò calamitatis causam esse mutuis lamentis conquerebantur. Ea commemoratio Josepho lacrymas vel invito excussit, quas ut liberiùs funderet, paulisper recessit, móxque reversus, Simeone in vinculis retento, reliquos domum remisit cum tritico & pecunia, quam frumentariis in saccis clàm reponi jussit, additô severô mandatô, Benjaminum ad se ut quàmprimùm adducerent.

IV. Num Benjaminum à se dimisit Parens?

Diu tergiversanti fames tandem atq; iteratæ filio-

filiorum preces assensum extorsêre, Juda pro Beniamini reductione vadem se ultrò offerente.

V. Nunquid ex sententia successit altera hæc profectio?

Rectà in Principis palatium deductis lautum apparatur convivium; cùmque dein Prorex ipse comparuisset, prono in terram vultu eum devenerabantur, quos ille perbenignè accipiens, multa de parente sciscitabatur. Sed nihil æquè Josephi animum commovit, ac Benjamini fratris sui uterini aspectus; unde prorumpentibûs denuò lachrymis vultum avertere, & in secretiûs sese abdere cubiculum cogebatur. Paulò pòst mensæ accumbitur, ac reliquum diei tempus hilarè, juncundéque traducitur. Cùm abitum die postero pararent, saccos frumentô impleri, pecuniámque ùt nuper reponi jussit, scyphô argenteô in Benjamini saccum insertô.

VI. Quæ illis molestiæ ob ipsum hunc scyphum exhauriendæ erant?

Iter jam ingressos œconomus Proregis jussu præproperè insequitur, poculum, veluti furtô ablatum, repetiturus. Nemo tanti sibi facinoris conscius erat. Verùm dum sarcinæ excutiuntur, ecce tibi! in Beniamini sacco repertus est scyphus incredibili omnium luctu & consternatione. Igitur Beniaminus in urbem captivus abstrahitur, quem cæteri quoque omnes sunt secuti, delicti fraterni veniam deprecaturi. Præ reliquis Judas voce lamentabili Proregi exponit, quô pactô Beniami-

aminum certò reducturum spopondisset parenti, haud dubiè morituro præ mœrore, si nunc Benjaminô, utì jam olim Josephô, orbandus esset. Hic verò cohibere se ultrà non potuit Joseph. Igitur Ægyptiis abscedere jussis, in has voces, largo perstans fletu, erumpit: Ego sum Joseph frater vester, quem Ægyptiis vendidistis. Nihil à me metuendum vobis. Singulos dein, suavissimè complexus, ubi rei novitate perterritos videt, prorsúsque attonitos, indè eos potissimùm consolatur, quòd hæc omnia evenissent sapientissimô DEI consiliô, in Ægyptum se præmittentis, ut eorum, multorúmque saluti consuleret. Irent igitur sinè mora, & cuncta nunciarent parenti, húncque cum suis omnibus in Ægyptum deducerent.

VII. Quis accepto hoc nuntio animus fuit Jacobo?

Profundo velut è somno excitatus senex adduci vix potuit, ut crederet; at ubi currus, jumenta, cæteráque itineris subsidia coràm inspexit, totus cœpit reviviscere, móxque cum suis ad longum & laboriosum iter lætus & alacer se accinxit, ut Josephi, quem pridem extinctum putabat, aspectu desideratissimo frui liceret. Annô mundi bis millesimô trecentesimô vigesimô nonô. (2329.)

VIII. Quæ Jacobi in Ægypto fuit fortuna?

Non solùm à Josepho mutuos inter amplexus, & manantes præ gaudio lachrymas, sed à Rege ipso honorificentissimé est exceptus, qui

qui Regionem Gessenam, frugum feracissimam, pecorísque pascendo aptissimam, habitandam concessit, ubi Jacobus annos decem & septem commoratus, annô ætatis quadragesimô septimô supra centesimum è vita migravit, fausta precatione filiis priùs omnibus impertita. Præcipuè verò Josephum est obtestatus, suum ut cadaver in Regione Chananitide avito monumento inferendum curaret: id quod præstitum maximo cum apparatu & magnificentia, annô mundi bis millesimô trecentesimô quadragesimô quintô (2345.) Josephus porrò supremos inter aulæ honores vitam ad plures perduxit annos, donec annô administrationis Ægyptiacæ octogesimô, vitæ centesimô decimô diem suum obiit, fratribus ossa & cineres, utì vivens petierat, post annos ampliùs trecentos, patrio tumulo invehentibus. Erant Josepho duo filii, Ephraim, & Manasses, quos Jacobus avus perinde ac reliquos suos filios promissæ illius terræ hæredes instituit.

CAPUT IV.

Servitus Ægyptiaca.

Hìc recensenda primò Hebræorum vexatio regnante Pharaone alio. 2. Moysis ad eundem legatio.

§. I.

Hebræorum afflictio.

I. Quâ fortunâ à morte Josephi usi sunt Hebræi?

Oppidò adversâ; nam mortuo Rege illo, gentis Hebrææ perstudioso, Pharao alius Ægypto imperavit, Israëlitis longè infensissimus, quos suprà quàm dici potest, cœpit affligere, veritus, nè gente hac extera propè in immensum excrescente, sibi tandem suísque securis esse non liceret: unde stirpem hanc sibi longè invisissimam radicitus parabat exscindere annô M. bis millesimô, quadringentesimô quinquagesimô primô. (2451.)

II. Quibus id artibus perficere tentavit?

Principio Hebræos duris cœpit laboribus exercere; verùm cùm indè vegetiores multò fœcundiorésque fieri animadvertisset, mares omnes, simul ac editi in lucem essent, ab obstetricibus Ægyptiis necari jussit. His verò tam crudeli imperio minimè obtemperantibus, novô sanxit edictô, ut infantes masculi omnes, recèns nati, aquis suffocarentur.

III. Quî igitur Moyses parvulus evasit?

Mater, cui Jochabed nomen, tribus hunc mensibus domi suæ clàm educaverat; verita dein, nè res patefieret, fiscellæ scirpeæ, bitumine oblitæ, impositum, Nilo committit.

IV. Num aquìs haustus est infans?

Divinô factum consiliô, ut eo ipso tempore Pharaonis filia ad Nili ripam deambulans, fiscellam, carici adhærentem, ad se deferri jusserit; quâ apertâ, cùm bellissima specie pusionem vagientem invenisset, conducta nutrice, eâdem illâ, quæ pepererat, sollicitè educandum, indéque in aulam translatum Ægy-

Ægyptiis excolendum literis curavit. Annô M. bis milleſimô, quadringenteſimô ſexageſimò quartô. (2464.)

§. 2.

Moyſis ad Regem Pharaonem legatio.

I. Quàm diu Moyſes in aula regia eſt commoratus?

Ad annum uſque ætatis ſuæ, quadrageſimum, mundi bis milleſimum, quingenteſimum tertium (2503.) quo ex Ægypto in regionem Madianitidem profugus, Jethroni ſoceri ſuo in paſcendis ovibus quadragenariam locavit operam.

II. Quomodo indè evocatus fuit ad populum Iſràeliticum ab Ægyptiorum ſervitute vindicandum?

Ad Horebi montis radices gregem fortè paſcenti, DEUS in rubo flagrante quidem, nec tamen deflagrante, ſpectandum ſe obtulit, juſsítque Pharaonem adire, & ſuo ei nomine populi Hebræi miſſionem imperare. Ad quod munus ritè obeundum DEUS virtutem ei poteſtatémque extraordinariam, ac fratrem iuſuper Aaronem comitem & adjutorem addidit. Annô M. bis milleſimô, quingenteſimô, quadrageſimô tertiô. (2543.)

III. Quem ex hac ſua legatione fructum tulit?

Nullum penitus; quin potiùs verſa & mutata in pejorem partem ſunt omnia. Nam Pharao vehementiore indè irâ accenſus Iſràëlitas novis obrui laboribus, ac verberibus mulctari juſſit.

IV. Qui-

IV. Quibus porrò machinis obstinatum Regis animum expugnare sunt adorti?

Decem intentârunt plagas, alias aliis graviores, quibus tamen obfirmatum tyranni pectus magìs semper magìsque obduruit, percalluítque.

V. Quænam fuerant hæ plagæ?

Principiô Nilus, & aquæ Ægypti omnes, in sanguinem mutatæ, computruêre, piscibûs pariter extinctîs. 2. Incredibilis ranarum copia in mensas, lances, pateras, lectos &c. involans longè omnia latéque fœdabat. His succedebant 3. immensa cyniphum, seu culicum pungentium examina. 4. Muscarum multò molestissimarum numerus sinè numero. 5. Contagiosa pecorum lues. 6. Venenatæ pustulæ, & turgentia hominum ulcera. 7. Grando horribilis, stragem, & vastitatem inauditam afferens. 8. Locustarum multitudo innumerabilis, absumens penitus, quidquid grando reliquum fecerat. 9. Tenebræ triduanæ tam spissæ, ut manibus quasi contrectari possent. Hæ tamen plagæ omnes ferreum Pharaonis animum adeò non emollierunt, ut indurârint magìs.

VI. Quodnam Moyses mandatum ante plagam decimam accepit à DEO?

Ut Israëlitæ per suas quisque familias agni cæsi sanguine postem utrumque cum superliminari conspergerent, sicque ædes suas ab Ægyptiorum domibus distinctas plaga imminente eximerent.

VII. Quæ-

VII. Quænam decima, eáque postrema fuit plaga?

Sub mediam noctem Angeli, facto à Regii filii cæde exordio, primogenitos omnes cùm hominum, tum jumentorum contrucidârunt.

VIII. Num victas tandem manus dedit Pharao?

Moysen & Aaronem vehementer ipse urgebat, imò & rogabat, nullâ ut interpositâ morâ cum suis omnibus abitum maturarent, nè fortè graviora sibi subeunda forent supplicia. Igitur Isràëlitæ ad sexcenta virorum millia, non annumerata imbelli mulierum ac parvulorum, vulgíque promiscui turba, ex Ægypto, ubi annis ducentis & quindecim diversati sunt, demigrârunt, pretiosis ditati spoliis, vasis videlicet aureis & argenteis, variáque suppellectili, quam ad solemne Sacrificium DEO offerendum mutuati sunt ab Ægyptiis. Annô M. bis millesimô quingentesimô quadragesimô quartô. (2544.)

IX. Nihílne turbarum concitavit Pharao post Hebræorum discessum?

Cùm tertio post die, quàm abierant, comperisset, Isràëlitas nîl minùs, quàm reditum meditari, suæ illum indulgentiæ pœnitere cœpit. Quocirca ingenti cum exercitu fugientes persecutus, paulóque pòst assecutus, victoriam spe devoraverat, cùm Hebræi hinc mari Erythræo, indè hostibus cingerentur. At spes eum sua frustrata est; nam ùt primùm Moy-

Moyses mirificâ suâ virgâ mare percussit, continuò aquis gemini instar muri utrinque suspensis, multitudini universæ siccum aperuit tramitem, quò tutò transire omnes possent. Tentabat id ipsum Pharao cum suis; verùm longiùs progressos mare, coëuntibus denuò fluctibus, ità obruit, ut è tanto exercitu nè cladis quidem nuntius superesset. 2544.

Observationes ad tertiam Partem Historiæ Biblicæ.

I. Quid in rebus gestis Patriarcharum præcipua consideratione dignum occurrit?

Mirus DEI amor, cura, & providentia, quâ suos, ac Josephum præcipuè Ægyptium tot inter discrimina, casúsque varios paterna sanè sollicitudine fovere, ac protegere consuevit.

II. Cur Abrahamus credentium Pater nuncupatur?

Ob fidem, quam divinis semper pollicitationibus præstitit integram, promptámque, tametsi magnæ non raro difficultates sese offerrent.

III. Quæ porrò vis inerat paternæ illi benedictioni, quam à fratre sibi præreptam tantopere doluit Esau?

Præter alias prærogativas, divina insuper illa promissa de venturo olim Messia transferebantur in filium, qui hôc pactô in album pro-

progenitorum Christi quodammodo referebatur, è sacrorum Interpretum sententia.

IV. Cur DEUS Hebræos in Ægypto tot premi calamitatibus est passus?

Cùm ad horum fidem periclitandam; tum ad eorundem animos per adversa tenaciùs sibi agglutinandos; tum etiam ad imminentes olim Ecclesiæ suæ afflictiones præsignandas, è quibus tamen eam, perindè atque antehac Israëlitas, mirabiliter esset erepturus.

V. Quis tertia illa mundi ætate, cùm sacræ, tum profanæ reipublicæ, status erat & conditio.

Profana per alia atque alia regna, in Græcia præsertim recèns fundata, magnum cepit incrementum. Imperium Assyrium, Ægyptium, Chinense, Scythicum, aliáque, prioribus jam sæculis stabilita, in suo perstabant vigore. Sacra porrò Respublica è paucis admodùm membris constabat; Patriarchis videlicet, eorúmque familia, cæteris terrarum incolis, si Israëlitas, aliósque perpaucos exceperis, teterrima idololatriæ caligine involutis.

PARS IV.
De Judicibus Iſràélitarum.

In 4uor ſequentibus capitibus conſideranda 1mò. Hebræorum per deſertas ſolitudines quadraginta annorum profectio, Moyſe ductore. 2. Eorundem in Palæſtinam, Joſue præeunte, deductio. 3. Res geſtæ Gedeonis, aliorùmque Judicum, qui proximè ſucceſsêre. 4. Facta Samſonis, Heli, & Samuelis.

CAPUT I.
Iſràélitarum per loca deſerta profectio.

Hìc expendenda primò divina erga populum Iſràéliticum beneficia. 2. Ejuſdem cùm alia, tum ingrati præcipuè animi crimina. 3. pœnæ idcirco inflictæ,

§. I.
DEI erga populum Iſràéliticum Beneficia.

I. Quem DEUS Iſràélitis, per invias ſolitudines iter facientibus, viæ ducem adjunxit?

Interdiu nubes perlucida; noctu verò columna ignea agmen præcedendo viam quaſi monſtrabat: cùmque caſtra metanda, ſubſiſtere, cùm progrediendum, prægredi ſolebat, diurnos arcens calores, & nocturnas pellens tenebras.

II. Quis

II. Quis tantæ multitudini de neceſſario commeatu, cibo, potu, veſtibus proſpexit?

Hæc DEUS multiplici miraculo ſuppeditavit; nam primò quadraginta ipſos annos Manna, mirifici ſaporis ac nutrimenti de Cœlo ſubminiſtravit, quod ante ſolis exortum quotidie colligendum, nec in diem poſterum ſervandum erat, præterquam pridie Sabbathi, quô portione duplici in duos ſeponebatur dies. 2. Aqua deficiente, Moyſes ex ipſis rupibus prodigioſæ ſuæ virgæ percuſſu fontem elicuit, copioſis ac perennibus rivis ſcaturientem. 3. Veſtimenta, toto illo profectionis tempore, uſu ac vetuſtate conſumpta non ſunt. Nec quiſquam morbo tunc tentatus eſt; unde nec medicamentis erat opus.

III. Quomodo DEUS Hebræos contra hoſtiles incurſus defendit?

Amalecitæ tranſitum iis armata manu tentabant præcludere. Igitur Moyſes Joſuen cum expedita manu ad ſubeundam pugnæ aleam præmittit; ipſe verò cum Aarone fratre, & Hure ſororis ſuæ marito in montem, unde pugnantes conſpici poſſent, conſcendit, ibíque divinum imploraturus auxilium, in genua ſupplex procumbit, mirabili prorſus eventu ac viciſſitudine; nam Moyſe manus in cœlum levante, vincunt Iſràëlitæ, ſuccumbente verò præ laſſitudine, ſuccumbunt & ipſi. Quo animadverſo, Hur & Aaron laſſata Moyſis brachia uſque eò ſuſtentârunt, dum fuſis,

 fuga-

fugatísque hostibus, Israëlitæ gloriosam victoriam sunt adepti. Annô M. bis millesimô quingentesimô quadragesimô quartô. (2544.)

IV. Quis favor singularis Israëlitis ad montem Sinai obvenit?

Statuerat DEUS Israëlitas præcipuo quodam studio, ac inito etiam cum iisdem fœdere, in populum peculiarem sibi adsciscere ac cooptare; quapropter Sinæo in monte geminas Decalogi tabulas, cœlesti scriptas manu, Moysi tradidit, ac additis pollicitationibus peramplis, si suum & ipsi obsequium, fidémque præstarent. Quadraginta ipsos dies noctésque in monte Moyses familiari cum DEO consuetudine utebatur, unde è vultu ejus tantus emicabat splendor, ut nemo in eum oculos posset defigere, nec nisì obducta velo facie, cum aliis ei deincèps agendum fuerit.

V. Quid Moysi in diuturno illo suo secessu erat negotii?

Cùm DEUS peculiari quodam ritu ab Israëlitis coli, atque hos inter sedem sibi ac domicilium collocare decrevisset, Moysem singulatim docuit, quemadmodum divinum Tabernaculum, sive *Sanctuarium* cum sacro apparatu ac suppellectili universa adornandum esset. Tunc Arca fœderis, candelabrum aureum, geminum altare, mensa inaurata, cui duodecim illi panes mystici imponerentur, vestes itèm Pontificiales, aliáque complura descripta & designata fuêre. Actum quoque de,

de inaugurandis Sacerdotibus, ſtatíſque eorundem functionibus, ad quas Aaron cum filiis ſpeciatim eſt delectus; de variis tandem ritibus ac cæremoniis in rerum divinarum uſu adhibendis.

§. II.

Gentis Hebrææ cùm alia, tum ingrati præcipuè animi crimina.

I. Quando, & quoties commurmurârunt Iſràëlitæ?

1. Ad mare Erythræum, ubi cùm hinc aquis, indè hoſtili exercitu circumſeptos ſe vidiſſent, DEO planè diffiſi, protervè, minacitérque cum Moyſe expoſtulare cœperunt, quòd in præſentiſſimum mortis diſcrimen omnes adduxiſſet; an enim ſepulchra quæ corpora ſaltèm tegerent, defuiſſe in Ægypto? an non ſatiùs futurum fuiſſe ibi ſervitutem, ùtùt ærumnoſam, ſervire, quàm hìc morte longè crudeliſſima occumbere?

2. Ad locum, cui Mara nomen, ubi Moyſes ligni, divinitùs monſtrati, immiſſione amaras & aquas, & animos mitigavit.

3. In deſerto Sin, ubi panes & ollas Ægyptias tumultuosè expoſcentibus, præter incredibilem coturnicum copiam Manna inſuper, cibus longè ſuaviſſimus & delicatiſſimus, è cœlo eſt datus.

4. In Regione Raphidim, ubi petra virgæ Moſaicæ percuſſu vim aquarum ingentem effundens, ſitim ſimul ac murmurationem extinxit.

 5. Poſt

5. Post discessum à monte Sina, ob iter totô triduô continuatum, & contrà Angelum in nube præcedentem, & contrà Moysen ductorem exortum est populi murmur, quod immisso divinitùs incendio sopitum, pauló pòst vehementiùs recruduit, tumultuosa plebe pisces, pepones, cepas, & alia Ægypti seditiosè deposcente, hásque hortorum quisquilias Mannæ, pani candidissimo & suavissimo anteferente.

6. Ob insinceram plerorumque speculatorum, quos Moyses ad explorandam Chananitidem miserat, relationem totis castris murmur ingens ac seditio concitata est.

7. Hanc alia haud pauló gravior excepit, quando Core, Dathano, & Abirone terræ hiatu, multísque aliis cœlesti flamma absumptis, tantæ stragis causam omnem in Moysem conjecêre.

8. In deserto Cades, ubi ad compescendum sitientis populi murmur rupes, virgâ Moyses iteratò percussa, aquas largissimas hominibus æquè ac jumentis propinavit.

9. Tandem non in Moysen modò, sed & DEUM ipsum sacrilegis vocibus insurrexêre acerbè conquesti, quòd ex Ægypto in vastam hanc & inhospitam seducti essent solitudinem, ubi nec aquæ, potus, nec panis, nisì Manna, quod cibum vilissimum contemptim vocitabant, suppeteret.

II. Quid ad montem Sinai deliquêre?

Dum Moyses in monte quadraginta dies noctés-

noctésque divino fruitur alloquio, populus ille, tot tantísque DEO nominibus obſtrictus, execrando idololatriæ crimine ſe contaminat, vitulum ex auro conflatum divinis adeò honoribus proſequendo.

§. 3.

Hebræorum ſupplicia.

I. Quinam primi ac ſingulatim DEO pœnas dedêre in illa ſolitudine?

Nadab & Abiu Aaronis filii, qui, cùm ad thus adolendum ignem profanum, contrà ac DEUS præceperat, adhibuiſſent, cœleſti protinus igne, velut fulmine afflati, illæſis omnino corporibus veſtibúsque, interiêre. Duo item lapidibus, DEO ſic jubente, ſunt obruti, quorum alter lignis colligendis Sabbathum, alter blaſphemis vocibus ſupremum Numen violare eſt auſus. Præter hos Maria Moyſis ſoror, quòd fratri obtrectâſſet, fœdiſſimâ infecta eſt leprâ. Quin & Moyſi ipſi ac Aaron terræ illius fortunatæ ingreſſu eſt interdictum ea ſolùm de cauſa, quôd ſubdubitârint, an DEUS populo tam ingrato ac rebelli aquas è petra daturus eſſet.

II. Quæ DEUS ſupplicia populo irrogavit?

Diu quidem juſtiſſimum Numen, Moyſe deprecante, vindicem cohibuit manum, ſed eò demùm pœna fuit gravior, quò tardior. Ac 1mò quidem ob idololatriæ crimen, in aurei vituli adoratione commiſſum, ad tria & viginti millia, à Moyſe, & Levitis, Dei hono-

rem ſtrenuè vindicantibus, contrucidàti fuêre, aliis non paucis occulta peſte ſublatis.

2. Cùm plurimi iter à monte Sina tribus diebus continuatum, proſequi recuſarent, ignis in querulos & ignavos ceſſatores divinitùs emiſſus, extremam caſtrorum partem cum iis, qui itineris tædiô ex omni Tribu ſubſtiterant aſſumpſit, majorem longè editurus ſtragem, nisì hanc Moyſes precibus ſuis avertiſſet. Locus exinde *Incenſio* eſt appellatus.

3. Vix ultrice hac flamma reſtincta, multa millia, cùm, Mannæ ſubeunte faſtidio, carnes guloſiùs appeterent, & coturnicibus, ingenti copia divinitùs ſubmiſſis, ſeſe ingurgitarent, ingluviem ſuam morte luerent; unde loco illi nomen *Sepulchra Concupiſcentiæ* inditum.

4. Cùm poſt duodecim exploratorum è Chananitide reditum factioſus ille populus, deſperata terræ divinitùs promiſſæ poſſeſſione, in ſolitudine mori præoptaret, DEUS votum hoc ratum habuit; proindéque rebellibus denuntiari juſſit, neminem ex omni bellatorum multitudine, qui vigeſimum ætatis annum ſuperâſſet, pedem in Palæſtinam illaturum, ſed quadraginta annorum ſpatiô poſt longas viarum ambages in deſertis Arabiæ occubituros, Joſue duntaxat & Calebo; qui meticuloſis animos addiderant, exceptis. Reliqui porrò exploratores decem ad aliorum terrorem & exemplum ſubita morte ſunt extincti.

5. Core, Dathan, & Abiron, atrociſſima in

in Moyſen & Aaronem conſpiratione conflata, cum domeſticorum, & conjuratorum turba omníque ſupellectili vaſto terræ hiatu abſorbentur, eodémque tempore ducenti quinquaginta facinoris ſocii, dum thus parant incendere, incenduntur ipſi, flammísque penitus abſumuntur. Nec mitiùs actum cum eorundem fautoribus, tantam ſuorum cladem Moyſi palàm exprobrare auſis, quorum ferè quindena millia cum tentoriis, cæterísque utenſibilibus cœleſti incendio conflagrârunt.

6. Tandem, cùm querelarum & murmurationum nullus eſſet finis, DEUS peſſimam hanc viperarum progeniem ſerpentibus ignitis caſtigavit, quorum morſibus longè plurimi periêre. Cæteris, qui ducti pœnitentiâ, delicti veniam petebant, præſens remedium attulit ſerpens æneus, ſublimi è pertica conſpicuus, cujus vel ſolo aſpectu lethaliter ſaucii protinus conſanuêre.

7. Sed nemo Hebræis toto illo peregrinationis tempore graviùs nocuit, quàm Balaam hariolus, quem cùm Balacus Moabitarum Rex ad Iſrëlitas diris devovendos conduxiſſet, íſque nihilominus & Angeli admonitu, & aſinæ, humana voce colloquentis, objurgatione, iiſdem vel invitus, DEO ſcilicet impellente, iterum iterúmque benè precatus eſſet, Balaco, indigniſſimè id ferenti, poſt modum auctor fuit, ut per mulieres Moabitidas & Madianitidas eos ad laſcivos primùm amores, dein ad idoli quoque Beel-

phegor cultum pelliceret. Et verò consilio iniquissimo exoptatus respondit eventus, longè plurimis ad infandos amores & sacra traductis, in quos DEUS tam severè animadvertit, ut exiguum intrà temporis spatium quatuor ac viginti hominum millia vel peste, vel furcâ, vel gladiô sint sublata.

CAPUT II.

De Judicibus post obitum Moysis usque ad Gedeonem.

§ 1.

Josue.

I. Quis post Moysis obitum populo DEI præfuit?

Josue. Hunc Moyses ipse ex hac vita discessurus, præfecit populo, graviter severéque admonito, DEO ut fidem semper integram inviolatámque præstaret, ejúsque mandatis sedulò obtemperaret. Supremo dein montis Nebonis vertice conscenso, postquam populo indè universo benè iterum precatus est, terrámque illam, quàm, Numine prohibente, pede non potuit, oculis obiit ac perlustravit, summo omnium luctu & comploratione excessit è corpore, quod protinus Angeli tumulo, in hanc usque diem incognito intulêre.

II. Quâ ratione Josue filios Isráël per Jordanem trajecit?

Memorabili omnino prodigio, nam aquæ, ùt-

ùtùt id temporis maximè exundantes, curſum ſuum omnem uſque eò inhibuêre, dum populus univerſus ſiccô veſtigiô in adverſam ripam evaſerit, annô mundi bis milleſimô, quingenteſimô, octogeſimô quartô. (2584.)

III. Quô pactô urbs Jericho capta & expugnata eſt?

Non armorum vi, ſed cœleſti iterum prodigio; nam ubi Joſue DEI juſſu arcam fœderis, clangentibus buccinis, per dies ſeptem, ac die ſeptimo ſepties circumferri juſſit, muri munitiſſimi ad ſolum tubarum ſonitum & populi vociferationem ſponte ſua omni ex parte corruerunt. 2584.

IV. Quid in expeditione, contra Regem Adoniſedec ſuſcepta memoratu dignum accidit?

Gabaonitæ Joſuen, artificiosô mendaciô circumventum, ad amicitiam ſecum paciſcendam callidè induxerant; quapropter ab Adoniſedeco, & alijs quatuor Regibus, tanquam hoſtes & transfugæ, junctis viribus oppugnati, ſuppetias à Joſue petunt ac impetrant. Hic cum omni ſuo exercitu ad hoſtem, qua maxima potuit celeritate, contendens, ſecundo prælio cum quinque illis Regibus ſtrenuè dimicat; veritus tamen, nè die jamjam in veſperum inclinante, nox ingruens hoſtes Hebræorum gladiis eriperet, ſingulari in DEUM fide ac fiducia fretus, ſolem tamdiu juſſit conſiſtere, quoad hoſtem internecione delêſſet. Dictum factum. Ad hominis imperium, obſtupeſcente univerſa natura, ſol ſubſiſtens

diem horis ipsis quatuordecim producit. Occidione hostis occiditur, vincit, ac triumphum agit Israël, 2584. Josue porrò Chananitide in reliquas Israëlis tribus divisa, provecta tandem ætate è vivis excessit.

§. 2.

Othoniel, Aod, Debbora, & Baraccus.

I. Quis, Josue demortuo, rempublicam administravit?

Post Josue obitum aliquot annorum interregnum fuit, Optimatibus ac Senioribus ad reipublicæ clavum sedentibus; quo tempore Adonibezec Chananæorum Rex à tribu Juda & Simeonis, ductore Calebo, acie victus, pedibúsque ac manibus mutilatus, talionis pœnam solvit, eodem, quô septem antè Reges affecerat, mulctatus supplicio. Indè Israëlitæ urbes alias vectigales fecêre, felices sanè futuri, si in avita semper religione perstitissent, quâ desertâ, deseruntur & ipsi à DEO, & Chusano Mesopotamiæ Regi in captivitatem tradúntur, è qua tamen eos, ubi resipuêre, victô ac cæso Chusano eripuit Othoniel, è tribu Juda oriundus, qui populum rexit annis 40. usque ad annum mundi bis millesimum sexcentesimum quadragesimum.

II. Quis Othonieli successit?

Aod, qui Eglone Moabitarum Rege interempto, populum è durissima servitute exemit. Præfuit annos octoginta usque ad annum

2720

2720. Sub hæc tempora Samgar Hebræus sexcentos è Philistæis, latrocinia & prædas agentibus, non aliis armis, quàm vomere instructus, interfecit.

III. Quis tyrranicum Jabini jugum ab Hebræorum cervicibus depulit?

Debbora, quæ vel imperio, vel certè consilio annnis quadraginta cum Baraco populum regebat, & Jahel, virili ambæ animo mulieres. Illa divino afflata Numine (quippe Prophetis erat) Baracum, Hebræi exercitûs ductorem contra Jabinum Chananæorum Regem, qui Israëlitas ob restauratum idolorum cultum justa DEI permissione oppresserat, ad arma concitat insigni de hostibus partâ victoriâ. Hæc Sisaram summum rei militaris apud Jabinum Regem præfectum, ac acie profugum, hospitio excipit, haustúque lactis consopitum, trabalí clavo transfigit, sicque bello simul ac servituti finem imponit.

CAPUT III.

De Gedeone, ejúsque successoribus usque ad Samsonem.

§. 1.

Gedeon.

I. Qua ratione Gedeon Judex, & ductor populi Israëlitici est renuntiatus?

Mortuô Baracô & Debborâ, Israëlitæ in pristina denuò scelera, cultúsque dæmonum rela-

relapsi, Magianiticæ servituti addicuntur. Verùm dum tantis oppressi malis divinum implorant subsidium, DEUS Gedeonem populi Ducem, ac libertatis vindicem esse voluit. Quod ubi Gedeon è cœlesti Internuntio cognovit, non ante provinciam sibi delatam accepit, quàm DEI sibi voluntas certioribus signis demonstrata fuisset. Neque contentus miraculo, quô Angelus solo baculi contactu ignem è petra elicuerat, carnes & panes superimpositos exedentem, geminum insuper prodigium non tam suâ, quàm commilitonum causâ à DEO poscit; ac primò quidem vellus ut ovillum, in area subdiali expansum, rore antelucano perfundatur, terra omni reliqua prorsus intacta; dein verò ut hæc circumcirca madefiat, vellere penitus sicco. Quo duplici ostento confirmatus, imposito sibi oneri humeros subjecit.

2768.

II. Quos milites Gedeon adversus Madianitas in aciem eduxit?

Duorum & triginta millium exercitus in armis jam stabat; verùm DEUS numerum imminui voluit, nè victoriam suis tribuerent viribus Israëlitæ. Itáque præconis voce admoniti, ut, qui animo essent meticuloso, abirent, ad duo & viginti millia à signis sunt dilapsi; decem duntaxat millibus persistentibus. Sed & hic numerus, DEO jubente, contrahendus erat, iique soli in hostem educendi, qui è vicino amne aquam, manu con-

cava

cava hauſtam, canum inſtar lingerent, quorum trecenti duntaxat erant, reliquis, qui proni flexis poplitibus biberent, domum remiſſis. 2768.

III. Quô modô Madianitæ victi, ac profligati fuerunt?

Nova prorſus atque inſolita bellandi methodo; nam Gedeon DEI juſſu trecentos hos milites non aliis armis, quàm ſuâ quemque tubâ, & face hydriæ incluſa inſtruxit. Nocte concubia hoſtium caſtra cingere, datóque ſigno tubas pariter inflare, lagenas collidere, tedíſque in altum ſublatis, vociferari cœpêre: *Gladius Domini & Gedeonis!* Quæ omnia tantum hoſtibus terrorem incuſsêre, ut mutuis ſeſe cædibus ipſi conficerent, trecentis illis militibus, nè exerto quidem gladio, tantam hoſtium cladem impunè aſpicientibus. Annô M. bis milleſimô, ſeptingenteſimô ſexageſimô octavô. (2768.)

§. 2.

Abímelech, & Jephte.

I. Quæ Abimelechi fuit fortuna?

Erat hic Gedeonis filius, qui parente è vivis ſublato, principatum ſibi arrogaverat. Hunc in finem ſeptuaginta fratres, præter natu minimum, qui è tyranni manibus evaſerat, obtruncari juſſit. Verùm haud diuturna ejus erat dominatio, DEO juſtas à fratricida pœnas celeriter repetente. Dum igitur in oppugnatione urbis Thebes turri ignem admovere pa-

rat, una ex propugnantibus lapideis molaris fragmen tanta vi in tyranni caput dejecit, ut cerebrum diffluxerit. Nè tamen manu mulieris interiisse diceretur, armigero se jugulandum præbuit. Annô M. bis millesimô octingentesimô tertiô. (2803.

II. Quis huic in præfectura successit?

Thola, & huic Jair, quo jus dicente, populus nova iterum servitute ab Ammonitis & & Philisthæis premi cœpit.

III. Quis populum denuò in libertatem vindicavit?

Jephte, proximus in prætura successor. Hic signa cum hoste collaturus vovit, DEO se immolaturum, quidquid, relatâ victoriâ, domum revertenti primùm occurrisset. Occurrit prima omnium filia unica, parenti victoriam gratulatura. Stetit promissis heros, ac filiam elapsis, quod unum rogaverat, binis mensibus, collum ultro porrigentem suamet obtruncavit manu. Annô ab orbe condito bis millesimô octingentesimô, quadragesimô nonô. (2849.

IV. Quinam à morte Jephte ad Samsonem usque Reipublicæ gubernacula tenuêre?

Abesan, Ajalon, & Abdon, de quibus nihil singulari dignum memoria Sacræ tradunt Literæ.

CA-

CAPUT IV.
De ultimis 3. Judicibus, Samsone, Heli, & Samuele.
§. I.
Samson.

I. Quis populum Hebræum Philisthinorum servitute liberavit?

Samson, qui jam indè à puero DEO consecratus, Nazaræorum ritu, intonsam alere cæsariem, vinóque & omni potu inebriante abstinere divinitùs jubebatur.

II. Num hìc Philisthæos acie, apertóque Marte profligavit?

Haud istud quidem; varias tamen clades, DEO impellente, unus ipse solúsque iis intulit. Ac primò quidem trecentarum, quas cepit, vulpium singula paria, inter se colligata, innexis ad caudas tedis ardentibus, in Philisthæorum segetes jam maturas immisit, grassante latè flamma, & vineas insuper ac oliveta depascente.

III. Quâ viâ è manibus Philisthim, qui captivum abduxerant, evasit?

Cùm viris Juda tantum non esset animi, ùt minacia Philistæorum postulata rejicerent, Samsonem iis vinctum tradidêre, ob incensas segetes pœnas daturum. Quem dum Barbari, successu ovantes, velut feram retibus implicatam, secum abstrahunt, ruptis repentè funibus, & areptâ, quam fortè viderat, asini

maxil-

maxillâ, mille omnino Philisthæos trucidat, cæteris fugâ dilapsis. Indè labore simul sitique confectus, fontem, ex ipso adeò maxillæ dente molari, inaudito prodigio ubertim profluentem, fusis ad DEUM precibus impetrat.

IV. Quid in urbe Gaza memoratu dignum gessit?

Ibidem pernoctanti novas iterum insidias parant Philisthæi, præclusis omnibus evadendi viis. Qua de re divinitùs edoctus Samson, media nocte consurgit, portæque fores geminas, cum postibus revulsas, ad vicini montis verticem humeris deportat.

V. Quibus demum artibus Philisthæi Samsonem circumvenêre?

Fraude atquè insidiis Dalilæ, quam amore insano deperibat. Hæc præcibus, lacrymis, blanditiis amasium urgere non destitit, quoad fassus tandem est, robur suum omne in crinibus residere, quibus proin dormienti detonsis, captus ab hostibus, & oculo utroque est orbatus. 2898.

VI. Quas hic pænas tandem de Philisthæis sumpsit?

Horum primoribus ad solemne sacrificium & epulas congregatis, Samson ludicrum daturus spectaculum producitur. Dum cæco huic ludioni ab omnibus certatim illuditur, hic implorata DEI ope, quâ pristinas sibi vires reddi petiit, columnas geminas, quibus tota imcumbebat ædificii moles, utraque prehen-

hen-

hendens manu, tam validè concuſſit, ùt domo penitus ſubverſa, ſe, & quotquot ſpectatum confluxerant, communî ruinâ oppreſſerit, ſimúlque finem diuturnæ ſervituti attulerit. Annô M. bis milleſimô octingenteſimô nonageſimô nonô. (2899.)

§. 2.
Heli, & Samuel.

I. Quid de Heli ſacer codex meminit?

Is Pontificis ſimul ac Judicis munere fungebatur, cui duo erant filii Ophni, & Phinees, Sacerdotalis ambo Officii Adjutores, ſed enormibus uterque ſceleribus & ſacrilegiis infames: nam & partem ex iis, quæ offerebantur, ſibi decerpere, & oblaturis, quod optimum, electiſſimúmque erat, vi præripere non dubitârunt. Connivebat interim parens, vel certè leniùs, ac ſcelerum exigebat atrocitas, delinquentes caſtigabat.

II. Quæ idcirco pœnæ Heli ſolvendæ erant?

Ut Hebræi, à Philiſtæis nuper profligati, felicioribûs auſpiciîs pugnam redintegrarent, Arcam, Divini oraculi ſedem, in caſtra ſecum attulerant, propiore, atque adeò propitio magìs Numine dimicaturi. At ſecùs evenit; nam occiſa Hebræorum triginta millia, Arca ab hoſte capta, cæſi Ophni, & Phinees, Heli ipſe, nunciô funeſtæ cladis exceptô, è ſella corruens, ſubitò eſt extinctus. 2939.

III. Quis poſt Heli interitum populo præfuit?

Samuel Vates ſanctiſſimus. Hìc nihil anti-

quiùs habuit, quàm ut populus offenſo cum Numine rediret in gratiam. Igitur comitia, in Maſpha celebranda, edicit, ubi cœtui univerſo mentem ſuam pluribus exponit, piacularî indictô Sacrificiô. Néc inobſequentem habuit populum, quippe qui, ejurato idolorum cultu, DEO totum ſe dicare ſeriò decreverat. Necdum dimiſſa erat concio, cùm Philiſthæi, hac maximè occaſione utendum rati, inermem turbam armati aggrediuntur. Verùm Samuel & prece & ſacrificio novas è cœlo ſuppetias impetravit, horrenda videlicet tonitrua, ignes & fulmina, quibus hoſtes territi, & in fugam acti, atque ab inſequente populo ingenti clade ſunt affecti. 2960.

IV. Quid captâ Domini Arcâ factum?

Ad hanc remittendam DEUS Philiſthæos graviſſimîs calamitatibûs compulit, peſtilitate ſæviſſima fœdîsque ulceribûs homines, agros verò immensâ murium copiâ depaſcente. Itaquè Arcam plauſtro novo, cui trahendo binas vaccas, vitulos recèns enixas, junxerant, impoſitam, ſinè duce itineris & rectore cum anathematis dimittunt. Hæ recto tramite Iſraëlitarum regiones petunt. Cumquè urbem Bethſames attigiſſent, incredibile dictu eſt, quanto populi plauſu ac lætitiâ Arca ſit excepta. Sed continuò gaudia gravior intercepit luctus: viris ſeptuaginta è primoribus, è plebe verò promiſcua quinquaginta millibûs repentina morte ſublatîs, quòd Arcam curioſiûs inſpicere ſint auſi.

V. Cur

V. Cur dignitas judiciaria cùm Samuele exſpiravit?

Cùm Samuel filios reliquiſſet à paterna pietate, atque integritate omnino degeneres, anſam indè arripuit populus Regem poſtulandi, qui aliarum gentium inſtar belli pacíſque temporibus ipſos regeret. Quorum deſiderio Samuel, conſulto priùs Numine, annuit.

Animadverſiones ad quartam Hiſtoriæ Biblicæ partem.

I. Quænam quarta hac mundi ætate Reipublicæ Iſràëliticæ forma erat & conditio?

Cùm DEUS populi Duces, Rectoréſque ut plurimùm ipſe deſignare, iisdémque, quid facto, quídve cauto opus; ſingulatim dictare conſueverit, regimen illud nec Monarchicum, nec Ariſtocraticum, nec Democraticum, ſed rectiùs Theocraticum dixeris. Ad populum verò quod attinet, omni Euripo mutabilior erat; jam enim affluente rerum copia, in omnia ſe ſcelera effundebat; jam reflante adverſitatum vento, ad DEUM bonorum omnium Oceanum, ſe recipiebat; jam Regum & gentium vicinarum perverſos mores, Deóſque ſectando in ſervitutem eſt traditus. 1. Chuſano. 2. Egloni. 3. Jabino. 4. Madianitis. 5. Ammonitis. 6. Philiſthæis: jam pœnitentiâ duce, ad DEUM & meliora converſum, ſervitute iterum exemit 1. Othoniel, 2. Aod, 3. Debbora, cum Baraco, 4. Gedeon, 5. Jephte, 6. Samſon, omnes divinitùs ex-

citati, cœlestibûsque idcirco præsidiis & armîs instructi.

II. Quis per reliquum terrarum orbem tunc status erat?

Regnum Assyriorum & amplitudine, & potentiâ cæteris omnibus præstabat. Regia sedes Ninive erat, ubi Assyrii Reges dicam, an ventris mancipia, genio unicè indulgebant. Cultus veri Numinis mundô ferme totô exulabat, regnante ubique idololatria. In hac tamen tenebricosissima pudendorum scelerum nocte lucidissimi instar sideris resplenduit, eximiæ prorsus fortitudinis & patientiæ radios qua quaversum diffundens, Job Esaui pronepos, è regione Hus, Arabiæ contermina, oriundus.

III. Cur DEUS populum Israëliticum tot annorum intervallô per desertas ac invias solitudines circumduxit?

Cùm ut toties, támque protervè obmurmurantes castigaret; tum ut hostes, quemadmodum scelerum suorum mensuram paulatim compleverant, ità, pœnâ parî passu eos însequente, pedetentim attererentur.

IV. Cur DEUS Moysis corpus in sepulchro prorsus ignoto condi voluit?

Ut populo illi, ad idololatriam longè propensissimo, occasionem omnem præriperet, divinos Moysi honores decernendi.

V. Quænam erant 12. Tribus Israël?

Hæ à decem Jacobi Patriarchæ, & duobus Josephi filiis nomen & genus traxêre, videlicet: 1. Tribus Juda. 2. Benjamin. 3. Simeon,

meon. 4. Dan. 5. Nephthali. 6. Gad. 7. Aſer. 8. Iſſachar. 9. Zabulon. 10. Ruben. 11. Ephraim. 12. Manaſſe, è quibus Manaſſes patruo ſuo Levi, ad ſacerdotalia munia ſpeciatim delecto; Ephraimus verò Joſepho parenti eſt ſubrogatus.

VI. Quando & à quo duodecim his Tribubus terra illa promiſſa fuit diviſa?

Tribui Ruben & Gad cum dimidia Tribu Manaſſe terra trans Jordanem à Moyſe; reliquis verò Tribubus cis Jordanem à Joſue eſt aſſignata. Sola Tribus Levi, quæ, utpote ad ſacra ritè curanda divinitùs deſtinata, agros colere non poterat, nullam terræ portionem accepit, ſed reliquis Tribubus, ut pietatem ubique ſereret, permiſta, frugum omnium decimis, primitiis, & iis, quæ DEO offerebantur, largè ſuſtentabatur, attributis ad habitationem urbibus octo & quadraginta, è quibus ſex aſyli jure donatæ.

PARS V.

Reges Hebræorum uſque ad captivitatem Babylonicam.

Hìc memorandus eſt 1. Rex Saul. 2. David. 3. Salomon. 4. Omnes Reges Juda.

CAPUT I.

Rex Saul.

§. 1.

Saulis res geſtæ, ejúſque repudiatio.

I. Qua ratione Saul ad regiam dignitatem est evectus?

Cùm Samuel DEO jubente jus Regis, seu potiùs regii juris abusum, malorúmque & onerum, quæ regio sub dominatu exantlanda essent, iliadem populo prænuntiâsset, nec tamen is à Rege petendo desisteret, Saulem DEUS destinavit, habitu corporis & majestate inter cæteros eminentem, quem Samuel Regem inunxit, cùm amissos Cis parentis sui asinos conquisiturus, vatémque hac de re consulturus, ad se divertisset. 2962.

II. Quos præcipuè hostes Saul sibi infestos habuit?

Philisthæos, & Amalecitas, Hebræo semper nomini longè infensissimos. Philisthæi à Jonatha, ejúsque armigero, facto repentè in castra impetu, magno primùm terrore compleri, tum dissipatîs ordinibûs, mutua se cæde contrucidare, ac demum à superveniente Saule ipso penitùs profligari cœperunt.

III. Quem exitum habuit expeditio contra Amalecitas suscepta?

DEUS Sauli per Samuelem Prophetam denuntiari jussit, ut Amalecitis, qui scelerum suorum jamjam explêssent mensuram, bellum inferret. De victoria nè dubitaret; id tamen caveret, de præda & exercitu hostili nè quid reliqui faceret, sed pecora æquè ac homines cum suppellectili universa igne, ferrôquè deleret. Vicit Saul hostes; at se ipsum ut vinceret, Deóque submitteret, imperare sibi

sibi haud potuit, Rege Agago ad triumphum credo, præda verò opimiore ad sacrificium, contrà ac DEUS mandaverat, reservata.

IV. Quid DEUS Regi contumaci, ac refractario per Samuelem denuntiari jussit?

Præstabiliorem omnî victimâ esse obedientiam, quam quia arrogante contumacia abjecisset, ipsum quoque à DEO abjectum, Regémque alium meliorem & obsequentiorem eidem suffectum iri. Mox Samuel Agagum pinguissimum, ad se adductum, suâpte dexterâ in frusta concîdit.

V. Quem DEUS Regem in Saulis locum subrogavit?

Davidem, Isai filium natu minimum. Hunc, dum annum agebat circiter vicesimum, atque ad eam diem pascendis parentis sui gregibus operam dabat, Samuel rure accitum, paterno in oppido Bethlehem privatos intrà parietes, nè res Sauli suboleret, Regem inunxit. 2964.

§ 2.

Saulis, à DEO reprobati, facinora.

I. Quid Saule factum, ex quo David Rex est inauguratus?

Dum hic divino impletur & agitur spiritu, ater illum genius, humori melancholico permixtus, in furorem sæpè agit, ac propè ad insaniam redegit. Malo huic strenuum ac præsens remedium allaturam sperant musicam. Igitur in citharædum inquiritur; nec alius magìs idoneus creditur Davide, qui proin è pa-

ſcuis ad aulam acceſſitus, ſuavi vocis ac ſi-dium concentu turbulentos animi motus mirè ſedavit, Regi exinde acceptiſſimus.

Quid de gigante Goliath memorandum?

Cùm Philiſthæi novô iterum bellô Hebræos laceſſerent, exercitus uterque edito in colle vicina locabat caſtra. Inter barbaros Goliath præcipuè eminebat, & mole corporis, & armorum pondere, & animi ferociâ planè gigas. Hìc per dies 40. virum ſibi ex omni Iſraëlitarum numero ſiſti quotidie iterata provocatione poſtulat, qui ſingulari ſecum certamine de rei ſumma decernat. At nemo unus erat, qui cum immani hoc monſtro pedem conferre auderet, donec tandem David, fortè fortunâ à parente cum commeatu ad fratres miſſus, cum thraſone hoc in arenam deſcendere animum ultro induxit. Facta igitur à Rege aleæ tentandæ poteſtate, non nisì armîs paſtoritiîs, baculô, fundâ, & quinîs è torrente lapidibûs inſtructus, adversùs hoſtem procedit, móxque fundâ circumactâ, lapidem vî tantâ librat in Goliathi frontem, ut carnea hæc moles ingenti cum fragore in terram præceps rueret. Jacenti ac palpitanti caput gladiô, ex adverſarii vagina eductô, confeſtim præcîdit victor, ſummo ubique exceptus plauſu, & ſecunda populi gratulantis admurmuratione. Verùm unde David ſummam inire debuerat gratiam, indè maximam ſibi conflavit invidiam, à Saule ipſo, cujus thronum vel capitis periculo ſtabilierat, indigniſſimè divexatus.

III. Quas

III. Quas Saul Davidis vitæ insidias struxit?

Hunc ut è medio tolleret, nullum non lapidem movit. Ac 1. quidem pristinô illô furoris œstrô correptus, Davidem, citharâ malo huic remedium afferre parantem, lanceâ semel atque iterum appetiit, confixurus haud dubiè fidicinem, nisi hic modò capitis declinatione, modò celeri fuga ictum frustrâsset.

2. Filiam suam Davidi eô demum pactô nuptui daturum se recepit, si centum Philisthæos jugulâsset, spe fretus, fore, ut ipse prior occumberet. Verùm is ducentis eorum cæsis, Micholem, invito licèt socero, uxorem duxit.

3. Davidis domum de nocte militarî undiquè coronâ cingi jussit, ut die illucescente captivum adducerent. At Michol impios parentis conatus elusura, maritum nocte intempesta per fenestram fune demisit; ac nè facultas ei tempúsque deesset, quo in tutum se reciperet, ligneum hominis simulacrum ad fallendos milites in lecto reposuit.

4. Cùm Saul Davidem ad Samuelem confugisse intellexisset, missîs illico satellitibûs aliîs atquè aliîs fugientem intercipi, vinctúmque ad se perduci jussit. At enim, vix pedem hi in ædes Prophetæ intulerant, cùm mox divino afflati Spiritu, non jam vincula, sed oracula promere incipiunt. Quod ipsi quoque Sauli, paulò pòst supervenienti, evenit, è sanguinario parricida in Prophetam fatidicum repentè mutato.

5. Saul Davidem per desertas solitudines, montes & sylvas oberrantem valido cum exercitu est insecutus, junctis eum viribus oppugnaturus, suámque in potestatem redacturus. Sed irritæ fuêre hæ omnes molitiones, DEO Davidem cœlestibus ubique firmante præsidiis.

IV. Quî verò tot inter adversa se gessit David?

Ut virum pium, patientem, ac fortem decet. Vitam ùt plurimùm fugiendo servavit. Ac primò quidem, ad Samuelem Prophetam, dein ad Achimelechum Sacerdotem, indè in desertum est digressus. Ubi quàm asperè ac inhumaniter à Nabalo, tam prolixè comitérque ab ejus uxore Abigail est tractatus. Tandem cùm apud populares suos nusquam securo esse liceret, ad ipsum Philisthæorum Regem Achis confugit, qui urbem Siceleg habitandam concessit. Nec deerat Davidi occasio Saulem, hostem suum juratum, perdendi, tunc præcipuè, quando Regi ad eum, quò se ipse receperat specum, fortè divertenti, cùm caput potuisset, non nisì chlamydis regiæ particulam præsecuit: aut quando intempestæ noctis silentio in castra, ipsúmque adeò Regis tabernaculum, Abisai comite, ingressus, hastam solam cum aquæ scypho dormienti abstulit. Quô compertô, Saul propensissimum in se Davidis animum perspexit quidem; nec tamen destitit insontem persequi.

V. Quo

V. Quô tandem mortis genere Saul occubuit?

Dum hic in pugna cum Philisthæis inauspicatò inita, grave vulnus accepisset, nè morituro hostis insultaret, adstantem rogavit armigerum, ferrô ut se perimeret, quô impium obsequium aversante, suus ipse carnifex, in ensem præ desperatione incubuit. Hujus mortem non minore luctu David, quàm gaudio Philisthæi sunt prosecuti, qui demortui caput, cervicibus abscissum, per urbes suas omnes, velut in triumpho circumtulêre, cadavere è muro Bethsan ad ludibrium suspenso; quod tamen Jabesitæ de nocte sublatum, publico urbis luctu terræ mandârunt, Davide officium, curando funeri impensum, prolixè laudante, ac remunerante. 2979.

CAPUT II.
De Rege Davide.

§. 1.
Davidis præclara initia, ejúsque lapsus.

I. Quando David regni possessionem adiit?

A Saulis obitu, consulto priùs Numine, cum suis Hebronem commigravit, ubi annô ætatis trigesimô Rex palàm inunctus, annos septem cum dimidio soli Tribui Judæ præesse cœpit, Isbosetho, Saulis filio, reliquis 11. Tribubus imperante; quo per sicarios interempto, tandem totius Israëlis, id est, 12. Tribuum Rex inauguratus est David.

II. Quibûs firmamentîs, præsidiîsquè Imperium suum stabilivit?

Pietatis præcipuè, ac religionis cultu', & optimorum administrorum delectu. Pietatis specimen planè eximium dedit in translatione Arcæ. Erat hæc à pluribus jam annis exul quasi, & propè neglecta; itaque eam David Hierosolymam, quam, profligatis Jebusæis, regni sedem constituerat, transferendam curavit, maximo populi concursu & gratulatione; quam tamen ex improviso interturbavit repentinus Ozæ interitus, vel quòd Arcam, à solis alioqui Sacerdotibus tangendam, attrectâsset Levita; vel quòd eandem, humeris ex lege imponendam, plaustro admovisset, non sinè lapsionis periculo, quod dum propulsare tentat, subitò exspiravit. Perculsus eo casu David, ausus non est Arcam in suam inferre domum; sed in ædes Obededom Levitæ deduci jussit, maximô ejusdem bonô atque emolumentô. Quod ubi nuntiatum est Regi, trimestrî exactô, Arca repetitur, solemniore pompa, & apparatu longè magnificentissimo, non jam plaustrô, sed Sacerdotum humerîs destinatum ad locum deportanda, ubi Rex ipse regia veste posita, ac lineâ, Ephod dictâ, indutus, Arcæ præsultabat, insultante incassùm Michole, superba conjuge sua.

III. Quæ bella gessit David?

Postquam Israëlis totius Rex salutatus, ac tertiùm est inunctus, Hebrone Hierosolymam cum valida suorum manu contendens, Sionis arcem,

arcem, propè inexpugnabilem, pulsîs indè Jebusæîs, occupat. Mox armîs in Philisthæos conversîs, de his geminam, sed multò illustriorem de se reportat victoriam, dum aquam, è cisterna Bethlehemitica à tribus viris fortissimis, perrupta Philisthæorum statione, allatam noluit bibere, sed in omnium conspectu effundens, DEO libavit. Ad reliquos subinde Israëlitarum hostes debellandos progressus, Moabitas, Idumæos, Ammonitas, & Syrios in ditionem suam redegit, stipendiô, quod tot jam annis Hebræi pendere cogebantur, ipsis impositô; unde auri, argenti, ærísque vis propè immensa ad futuram Templi fabricam est collecta.

IV. Quænam origo fuit belli adversùs Ammonitas suscepti?

Miserat Rex David ad Hanonem, Ammonitarum Regem, Legatos, qui pro mutua amicitia mœrorem, ex parentis obitu conceptum, abstergerent. Verùm hìc viros honestissimos pro speculatoribus habitos, procerum instinctu dimidia parte barbæ & capilliti attonsa, vestibûsque ad summum opprobrium mutilatîs, remisit. Hanc injuriam, contra jus gentium Legatis illatam, ulturus David, Ammonitas cum subsidiariis Syrorum copiis, ingenti clade iterum iterúmque illata profligat, urbémque eorum regiam Rabbam solo æquat, incolîs, accolîsque crudelî quidem, digno tamen tot tantîsque sceleribûs supplicio affectîs.

V. Quâ occasione Rex ille pientissimus ad nefarium adulterii, & homicidii scelus est inductus?

Otio, & incautiore fœminæ aspectu; cùm enim post epulas ac meridiationem in solario domûs regiæ otiosus deambularet, in Bethsabeam, eximia pulchritudine fœminam, oculos conjecit. Ex quo aspectu, veluti scintilla, vetiti amoris incendium longè tristissimum est exortum, non nisi copiosîs pœnitentiæ lacrymîs restinguendum. David porrò dum adulterii crimen occultare parat, novo, eóque majore scelere cumulavit, innocentis nempe Uriæ cæde, quem in oppugnatione urbis Rabbæ loco pugnæ iniquissimo exponi, atque à suis deseri jussit, Ammonitarum telîs conficiendum.

§. 2.

Davidis pœnitentia, & vitæ exitus laudatissimus.

I. Quando, quáve ratione David cœpit resipiscere?

Ut primùm filius, in adulterio susceptus, hanc lucem aspexit, adest mox Nathan Prophetes, à DEO missus, propositáque oviculæ raptæ parabolâ, Davidi gemini sui sceleris atrocitatem vehementer exprobrat, eidémque, crimen admissum ingenti cum dolore fletúque confitenti ac detestanti, culpæ quidem gratiam facit; non itèm pœnæ multiplicis, idcirco subeundæ, quam non modò non recu-

recusavit, sed libentî etiam animô suscepit David. Annô M. bis millesimô nongentesimô nonagesimô nonô.

II. Quænam erant hæ pœnæ?

1. Mors filii è Bethsabea suscepti, pro cujus vita proroganda multas preces & lacrymas parens fudit. 2. Ammonis filii cædes, ab Absalomo patrata. 3. Absalomi adversùs parentem rebellio.

III. Quid Absalomum ad tantum scelus impulit?

Insana regnandi cupiditas degenerem filium eò adegit, ut patrem soliô & vitâ deturbare decrevit. Quare contracto ingenti exercitu, ad urbem regiam Hierosolymam occupandam properat; unde tamen præmonitus David, nudîs pedibûs, flens, & operto capite, reorum more, fugâ cum suis se proripuit. Fugientem Semei, perfrictæ frontis homo, non sibilis modò & convitiis, sed & lapidibus appetit, tam atrocem injuriam morte haud dubiè luiturus, nisi Rex mansuetissimus, justissimam DEI ferientis manum hic quoquè agnoscens, submisséque deosculans, suorum impetum cohibuisset.

IV. Quem tandem impius Absalom perduellionis suæ fructum tulit?

Viginti suorum millibûs cæsîs, cæterîsque in fugam actis, dum ipse quoque, mulo insidens, ex hostium manibus tentat evadere, capillis ramosæ quercui implicitis, cœlum inter ac terram hæsit medius, quem Joab, re intel-

lecta, confestim accurrens, tribus lanceis confodit. Hanc filii sui perditissimi mortem, non tam præsentem hanc, quàm æternam illam, David acerbissimo luctu, ejulatione & lacrymîs prosequebatur, quas Joab omnî licèt eloquentiæ vî adhibitâ, abstergere vix potuit.

V. Cur lues pestifera Israëlis Regnum invasit?

Ob gravia populi delicta justa DEI permissione factum est, ut David non sinè vanitatis & arrogantiæ nota universum bellatorum numerum iniri juberet. Quapropter DEUS & hanc Regis, & multò graviores populi noxas castigaturus, misso Gade Propheta, optionem facit aut famis triennis, aut belli trimestris, aut triduanæ pestilentiæ eligendæ. Quam ultimam cùm præoptâsset David, tridui spatiô septuaginta hominum millia interiêre. 3017.

VI. Cuinam David ante suum è vita discessum regni gubernacula tradidit?

Salomoni, viginti & ampliùs annos nato, exclusô Adoniâ, qui, cùm & nascendi prærogativâ, & Optimatum quorundam præsidiô subnixus, regnum affectâsset, & hôc, & vitâ ipsâ est privatus. David porrò annô regni sui quadragesimô, ætatis septuagesimô, vitam cum summa gloria posuit, successore Salomone sanctissimîs monitîs instructo. 3019.

CAPUT III.
De Rege Salomone.
§ I.
Salomon Regum ſapientiſſimus.

I. Quæ Regni ejus fuêre initia?

Longè auſpicatiſſima, ſedente ad Imperii clavum ipsâ ſapientiâ, quam ille, juſſus à Deo, quod vellet, petere, elegit præ divitiis & gloria; quæ tamen ambæ, velut pediſſequæ dominam illam ſuam ſecutæ, Salomonem mortalium omnium feliciſſimum reddidêre. 3020.

II. Ecquodnam ſapientiæ hujus ſpecimen ſacri Faſti commemorant?

Cùm duæ mulierculæ, quarum utraque infantem vivum ſibi vindicabat, mortuum verò & ab alterutra in lecto oppreſſum, utraque adjurabat, ad Salomonem provocâſſent, Rex litem hanc, oppidò intricatam, ex ipſius naturæ indicio ac teſtimonio diremptụrus, infantem vivum gladiô diſſecari medium, & utrique partem dari juſſit. Hìc verò mox matrem natura prodidit: quæ enim infantem dividi poſtulabat, ſuppoſititia; quæ autem vivum ſervari petiit, mater vera judicata eſt.

III. Quô præcipuè monumentô Salomon nominis ſui memoriam immortalitati commendavit?

Magnificentiſſimâ illâ Templi toto orbe celeberrimi ſtructurâ, quam annô regni ſui quartô, ab orbe condito ter milleſimô vige-

ſimô tertiô moliri cœpit, ac ſeptimo pôſt anno ad faſtigium perduxit, ducentis & ampliùs hominum millibus hac in fabrica occupatis, è quibus Iſraëlitarum triginta millia, proſelytorum, qui ligna & lapides parabant, octoginta, bajulorum ſeptuaginta millia, operis Præfectorum tria millia & ſexcenti, non annumeratis tot hominum millibus, quos Hiram Tyri, & Pharao Ægypti Rex ſubmiſerat. Tanta porrò arte atque induſtriâ ligna & lapides præparabantur, ut ſinè inſtrumentorum fabrilium uſu, ac ſtrepitu jungi inter ſeſe poſtmodum, aptaríque potuerint.

IV. Num ratam DEUS, gratámque habuit operis hujus molitionem?

Ut cùm maximè: id quod DEUS in ſolemni Templi hujus dedicatione geminô miraculô comprobavit, quando & nebula, DEI præſentiam teſtata, non ſinè lucida caligine ſacram Ædem implevit, & ignis, cœlo delapſus, holocauſta & victimas paratas combuſſit. Tenuit hæc ſolemnitas ſeptem dies, quô temporis intervallô mactata boum viginti duo, arietum centum ac viginti millia.

V. Quid Reginam Sabæ Jeroſolymas ad Salomonem inviſendum accivit?

Admiranda illa Salomonis ſapientia juxta ac magnificentia, quæ in ore atque ſermone omnium percrebuerat. Hanc igitur exploratura coràm & periclitatura, magno cum comitatu Hieroſolymam appulit. Cúmque Templi ac regiæ domûs majeſtatem, ſacrificiorum magni-

magnificentiam, mensarum apparatum, servorum disciplinam, atque alia hujusmodi, præcipuè verò summam Regis in ænigmatis ac difficillimis quæstionibus enodandis sapientiam perspexisset, attonita ac penè stupore correpta, fateri non dubitavit, minora longè esse, quæ priùs auribus, quàm quæ nunc oculis usurpâsset.

§. II.

Salomon è sapientissimo insipientissimus.

I. Quibûs tandem præstigiîs Regum sapientissimus usque adeò infatuatus est?

Amor insanus Regem illum, tam pium antehac & sapientem, vergente jam ætate, eò tandem dementiæ adegit, ùt, qui verò priùs Numini Templum augustissimum incredibili sumptu erexerat juvenis, jam senex, nè mulierculis displiceret, vanis dæmonum simulacris delubra & aras non excitârit tantùm, sed thus quoque ac victimas ipsis obtulerit, non jam Rex, sed abjectissimum Veneris ac dæmonum mancipium.

II. Num DEUS hanc tantam impietatem inultam dimisit, ac impunitam?

Haudquaquam; nam ubi Salomon effrænatis suis cupiditatibus habenas laxando sapientiam, pietatem, pudorem, gloriam, existimationem, robur mentis & corporis, valetudinem, divitias, fructus annuos, propè immensos, tótque insuper tributa & vectigalia, exactionibûs acerbissimîs extorta, fœdè ac impiè dissipavit, tandem DEUS post iteratas

monitiones, ſeverámque ingratæ mentis exprobrationem, non tantùm regni ſciſſionem, decémque Tribuum defectionem ei denuntiari juſſit, verùm etiam hoſtes infeſtiſſimos, extraneos æquè ac inteſtinos contra ipſum ſuſcitavit. Inter quæ calamitatis publicæ præludia Salomon vehementî triſtitiâ, luctu & angore, multîsque corporis & animi morbîs, quos intemperantia peperit, confectus, annô ætatis ſexageſimô, regni quadrageſimô, ità exceſſit è vita, ut ancipitem de ſalute ſua conjecturam reliquerit poſteris; cùm ſacri Annales, qui crimina ejus graviſſima recenſent, nuſquam meminerint pœnitentiæ.

III. Quis, Salomone defuncto, regni erat ſtatus?

Quod ad eam diem unicum erat, in duo poſtea eſt diviſum, Judaicum nempe, & Iſraëliticum. Illud Roboamus, cæterique Davidis poſteri; hoc Jeroboam Ephraimita primùm, tum diverſarum Tribuum Reges adminiſtrârunt. Sciſſioni, præter paterna ſcelera, cauſam præbuit Roboami imprudentia; hic enim populi nomine rogatus à Jeroboamo, ut duriſſimum tributorum jugum, à Salomone impoſitum, minueret, rejectô ſeniorum conſiliô, ex juniorum ſententia, ſuperbè, minacitérque reſpondit. Quibûs verborum aculeîs exulcerati jam antea animi tantoperè exaſperabantur, ut decem omnino Tribus, Salomonis ſtirpem execratæ, regnum Jeroboamo detulerint, duabus duntaxat Tribubus, Judâ, & Beniamin Roboamo adhærentibus. Nos de

de Israëlis primùm, tum de Regibus Juda agemus.

CAPUT IV.
De Regibus Israëlis.

Horum 19. numerantur, scelerati ad unum omnes, & impii idolorum cultores, qui Regnum Israël obtinuêre annis, ferè ducentis quinquaginta quatuor. Nos hìc 1. percensebimus novem Reges usque ad exstirpationem impiæ stirpis Achab. 2. Reliquos decem usque ad eversionem Regni Israëlitici.

§. I.
Novem Reges Israëlis usque ad exstirpationem impiæ stirpis Achab.

I. Quomodo primus Israëlitarum Rex Jeroboam Regnum administravit?

Ut nemo pejus; quippe qui per Religionis, quæ regnorum omnium basis est firmissima, eversionem thronum sibi stabilendum duxit; veritus enim, nè Israëlitæ ad stata solemnia Hierosolymam confluentes, ad Regnum Juda paulatim deficerent, illuc sacrorum causâ eos proficisci vetuit. Ac nè Templô, arísque & sacrificiis carerent sui, duo delubra in præcipuis regni urbibus excitavit, vitulúmque aureum utrobique adorandum proposuit Sacerdotes non de Tribu Levi, sed vili plebecula delegit, festos dies, ritus, sacrificia instituit, atque ità, dum nova religionis specie, pessimis artibûs introducta, regnum firmare voluit, illud planè pessumdedit,

dit, imperiô dejectus & vitâ, æternâque idcirco infamiâ notatus, cùm annîs regnâsset duobûs & viginti, necdum completîs.

II. Quis Jeroboamo successit?

Nadab filius, paternæ impietatis æmulus, quem anno pòst altero Baasa Israëlitici exercitûs ductor, de Tribu Issachar oriundus, per insidias interemit, & hac cæde, imò universæ stirpis Jeroboamicæ excisione aditum sibi ad regnum munivit, quod annîs tribûs ac viginti pessimè administravit. Nec Ela filius parente suo melior fuerat, quem, cùm vix annum secundum regnando inchoâsset, Zambri, equestris turmæ ductor, cum tota Baasæ familia extinxit.

III. Quàm diu regnavit Zambri?

Hunc Amri septimo pòst die, quàm regnum invaserat, in urbe regia Thersa obsessum, eò furoris ac desperationis adegit, ut se, suósque unà cum domo regia combusserit, hac ratione & corpus atrocioribus, quæ scelestus parricida impendere sibi noverat, tormentis, & regias opes æmulo prærepturus. Exustâ regiâ, belli civilis exarsit incendium, his Amrium, illis Thebnium Regem poscentibus, donec Amri, competitore violenta morte sublato, solus rerum potitus, regni sedem Samariam transtulit, ubi annô imperii duodecimô vitam sceleratè actam pari exitu conclusit.

IV. Quis ab Amri obitu Regni habenas moderatus est?

Achab, Amri parentis sceleratissimi sceleratior filius. Hunc jam antè à patre impio

depra-

depravatum, ad omne facinus impulit uxor longè impiissima Jezabel, frustrà reclamante ac dehortante Elia Propheta sanctissimo, qui, cùm nec monitîs, nec prodigiîs cœlestibûs quidquam proficeret, tandem DEI jussu tam Achabo ipsi, quàm nefariæ ejus conjugi, totíque posteritati excidium denuntiat: & Achabi quidem sanguinem lincturos canes; Jezabelis verò cadaver in prædam iisdem cessurum. Nec aliter evenit, ac Vates prædixerat; nam Achab annô regni vigesimô secundô in prælio contra Regem Syriæ suscepto, sagittâ confossus occubuit, canibus, dum currus, tabô fœdatus, in piscina Samariæ elueretur, cruorem abstersum lambentibûs. 3188.

V. Quid geminis Achabi filiis, Ochoziâ & Joramô factum?

Ochozias, parentis pessimi nihilo melior filius, unô duntaxat annô Achabô superstes fuit, qui cùm per cœnaculi cancellos prolapsus, conquassati corporis remedium à Beelzebub Accaronitarum idolo peteret, justô DEI judiciô, & regnô, & vitâ est deturbatus, fratríque Joramo natu minori succedendi locum fecit. Hunc annô regni duodecimô Jehu, qui ad exscindendam impiam Achabi stirpem Rex Israëlis divinitus est electus, in via occurrentem, jaculô transfixit. Indè Rex novus cum copiis urbem Jezraël ingressus. Jezabelem è fenestra per ipsos domesticos præcipitari jubet, equorum ungulis proterendam,

 dam,

dam, atque à canibus, ex Eliæ prædictione, discerpendam. 3179. Sub hæc tempora Elisæus virtutibus, vaticiniis, miraculis claruit.

§. 2.

Reliqui decem Reges Israëlitarum usque ad eversionem Regni Israëlitici.

I. Qua laude Jehu præfuit?

Hic initio regiminis sui ab idolorum cultu alienior esse videbatur, utpote qui non tantùm impiam Achabi stirpem universam, sed execranda quoque Baalis tam fana, quàm simulacra cum sacrificulis omnibus toto regno exterminavit, dignus idcirco, qui solus ex omnibus Israëlis Regibus imperium ad quartam usque generationem obtinuerit. Verùm cùm nec ipse vitulos aureos, pridem abolendos, sustulisset, ditionem omnem trans Jordanem, & regnum, quod pietatis ac religionis cultu in ævum posteris suis stabilire poterat, impietate sua post annos centum & duos amisit. Obiit annô regni sui vigesimô mortem ingloriam, & præclaris suis initiis prorsus absimilem.

II. Quinam ex Jehu familia in paternum solium sunt evecti?

Joachaz, Joas, Jeroboam secundus, & Zacharias, scelerati omnes & primi illius Jeroboami imitatores, quorum primus septemdecim, alter sedecim, tertius unum & quadraginta annos, postremus menses duntaxat sex,

post

post duodecim ferè annorum interregnum, imperavit.

III. Quinam fuêre postremi Israëlitarum Reges?

Sellum, qui Zachariam post Semestre imperium regno & vitâ expulit, utroque & ipse expulsus à Manahem, cùm uno non ampliùs mense regnâsset. Manahemo post decem annorum tyrannidem successit Phaceia filius, biennio pòst sublatus conspiratione Phacee, qui, ubi regnum annîs viginti occupaverat, parricidii sui pœnas ex lege talionis solvit, ab Osea parricida interremptus.

IV. Quomodo tandem Regnum hoc penitus est eversum?

Postquam Reges Israëlis omnes à Jeroboamo ad Oseam usque de impietatis palma concertârunt, ac populus ad Regum suorum exemplum & mores vitam quoque suam conformaverat, impletâ tandem scelerum mensurâ, ab iis ipsis captivus est abductus, quorum flagitia sibi imitanda proposuerat. Itaque Salmanasar Assyriorum Rex, Samariâ post tertium obsidionis annum expugnatâ, totóque regnô in suam ditionem redactô, populum cum Rege Osea in perpetuam servitutem abstraxit, quos inter Tobias Vir sanctissimus numerabatur, ut bonis in captivitate solatio, malis verò ad vitam meliorem incitamentô esset. 3314.

CAPUT V.
De Regibus Judæ.

Horum fuêre viginti, quorum duodenos priore, octonos posteriore paragrapho referemus.

§ 1.
Duodecim Reges Judæ à Roboamo ad Ezechiam.

I. Quot ex vicenis his Regibus pietatem constanter coluêre.

Quaterni duntaxat, videlicet Josaphat, Jotham, Ezechias, & Josias. Manasses pessimè cœpta meliore fine emendavit: Asa verò, Joas, & Ozias bona initia malo exitu terminârunt. Reliqui duodecim scelerate vivendo æternam nomini suo maculam inussêre. Regnârunt viginti hi Reges universè annos sex & octoginta supra trecentos, ab anno scilicet mundi ter millesimo sexagesimo, ad ter millesimum quadringentesimum quadragesimum sextum.

II. Quo successu Roboam Regnum, 10 Tribuum secessione diminutum gubernávit?

Hunc quoque, perinde ac Salomonem parentem, mulieres perdidêre, à quibus jam indè ab adolescentia depravatus, ad omnem dein libidinem ac nefarium idolorum cultum populo facem prætulit. Quapropter iratus DEUS, Sesacum Ægypti Regem innumerabili cum

cum exercitu in Judæam immisit, qui munitissimîs Regni urbibûs captîs, Templíque & domûs regiæ thesaurîs direptîs, gravia insuper tributa imperavit. Obiit Roboamus annô regni sui decimô septimô, infortunatior longè, quòd religionem, quàm quòd regnum maxima sui parte perdiderit.

III. Quis eidem in regno successit?

Abiam, mali corvi malum ovum. Hic contra Jeroboamum, qui octingenta millia in aciem eduxerat, cum quadringentis millibus acie congressus, ac propè circumventus, DEI ope implorata, cecîdit hostium quinquies centena millia. Nec is tamen tantô beneficiô ab imitanda patris impietate absterreri potuit. Præcoce igitur fatô, annô nempe regni tertiô, è vivis est sublatus, nè diutius DEI beneficiîs abuteretur.

IV. Num Asa, ejus successor, felicioribus auspiciis regnavit?

Hujus initia laudatissima fuêre; nam idolîs & impiæ superstitionis monumentîs ubique abolitîs, regnum suum omne repurgavit: hinc in præmium restauratæ religionis Æthiopum decies centena millia internecione delevit. Idem tamen justa reprehensione non caruit, 1. quòd DEO, cujus opem contra Æthiopes expertus jam erat, diffisus, Syrorum Regis societatem non profano tantùm ærarii sui, sed sacrô quoque Templi aurô sit mercatus, 2. Quòd Prophetæ, indigni fœderis pœnas denuncianti, compedes injici, mul-

multósque de populo, facinus hoc palàm improbantes, necari jusserit. 3. Quòd vehementissimo pedum dolore discrutiatus, ad medicos potiùs, quàm DEUM confugerit. Obiit tandem hoc ipso ex morbo anni regni sui quadragesimô primô, funere sumptuosissimo elatus. 3120.

V. Quem hic regni hæredem reliquit?

Josaphatum Principem religiosissimum, cui prima cura religionis, altera justitiæ fuit; hinc urbibus ac pagis sacræ Legis Doctores, tribunalibus incorruptos dedit Judices. Hîs propugnaculîs, religione nempe, & justitiâ, regni sui fines contra hostium incursiones firmissimè præmunivit. Hîs solîs armîs prodigiosam illam retulit victoriam, quando immensus Barbarorum exercitus, terrore panico divinitùs immisso, mutuis se cædibus ad internecionem usque confecit, tantámque victori incruento reliquit prædam, ut ei exportandæ vix triduum suffecerit. Vitam piè, glorioséque finiit annô regni sui quintô & vigesimô, mundi 3145. hoc unô infelix, quòd affinitatem & fœdus contra Syrios cum impio Achabo, & commercii societatem cum Ochozia, Achabi successore, inierit.

VI. Num pari laude Joram filius imperavit?

Hic paterna institutione neglecta, Athaliam conjugem, Achabi & Jezabelis filiam, omnis impietatis & crudelitatis Magistram habuit, qua instigante non solùm sex fratres, & quosdam è parentis consiliariis de medio sustulit,

ſtulit, ſed abominanda inſuper vituli aurei, & Baalis ſacra in regnum Judææ invexit. At mox ſenſit vindicem DEI manum; nam ab impio hoc Numinis deſertore defecerunt Idumæi, Philiſthæi, & Arabes, qui Judæâ depopulatâ, regiam ipſam expilârunt, liberósque omnes, unô Ochoziâ natu minimô ſuperſtite, interfecerunt. Ipſe verò inſanabili viſcerum dolore percuſſus, totôque bienniô dirè vexatus, ſceleſtam tandem animam annô regni quartô evomuit, DEO inviſus & hominibus; unde etiam exequiîs & ſepulchrô caruit regiô.

VII. Quid de Ochozia, Athalia, & Joa memorandum?

Ochozias paternam, maternámque impietatem imitaturus, à Jehu Achabicæ ſtirpis exterminatore, unà cum Joramo Iſraëlis Rege occiditur, cùm annô vix integrô ſceptrum tenuiſſet. Indè Athalia thronum, Ochoziæ filii morte vacuum, occupans, quidquid ſupererat ſtirpis regiæ, ſuſtulit. Unus Joas, Ochoziæ filius natu minimus, aviæ crudelitati ab amita eſt ſubtractus, quem in Templo clàm educatum annô ætatis ſeptimô Jojadas Pontifex paternum in ſolium reſtituit, exturbatâ & occisâ furiâ illâ, quæ ſex annîs tyrannidem exercuerat. Tum verò novo cum Rege cæpit religio revireſcere, & lætam omnia faciem induere, quoad nempe Jojadas, qui Principem optimîs conſiliîs regebat, ſuperſtes fuit. At eô vitâ functô, Procerûm aſſentatio-

tationibus corruptus, ab avita religione deſcivit, fana inſtauravit, & Zachariam Prophetam, Jojadæ filium, impiis molitionibus adverſantem, in ipſo Templi veſtibulo lapidibus obruit. Ob quæ, aliáque delicta Judæa regio à Syris devaſtata, regni proceres interempti, Rex ipſe in lectulo decumbens à ſuis eſt trucidatus, annô regni quadrageſimô, mundi 3196. Circa hoc tempus Jonam Prophetam DEUS Niniven ablegavit, commune ut urbi excidium denuntiaret; quod tamen & Rex, & incolæ pœnitentiâ, ſeriáque criminum deteſtatione in tempore averterunt.

VIII. Quam laudem Amaſias, & Ozias ſunt commeriti?

Amaſiam victum, captúmque in urbem regiam Hieroſolymam, triumphalî pompâ introduxit Joas Iſraëiis Rex, dirutísque mœnibus, & gazâ omni tam ſacrâ, quàm regiâ direptâ, eundem ſibi vectigalem fecit. Vitam poſuit annô regni undetrigeſimò, valida ſuorum conjuratione oppreſſus. Hujus in locum populi ſtudiis ſuffectus eſt Azarias, ſivè Ozias filius, ſedecim annorum adoleſcens, qui, quàm diu DEO adhæſit, cœleſtî protectus auxiliô, regnum feliciſſimè adminiſtravit; at dum ſui oblitus in mu..us ſacerdotale involat, mox leprâ divinitùs afflatus, ab omni etiam civili functione depellitur. E vita migravit annô regni quinquageſimô ſecundô, mundi ter milleſimô ducenteſimô ſeptuageſimô ſeptimô. (3277.)

IX. Quam

IX. Quam populi regendi viam inière Joatham Oziæ, & Achaz Joathami filius?

Longè diversissimam; hinc quantum laudis sibi tum religionis studiô, tum bellicæ fortitudinis gloriâ sedecim, quibus regnabat, annis comparaverat Joatham parens, tantum infamiæ & dedecoris contraxit Achaz, degener omnino filius, juratúsque & Numinis & avitæ religionis hostis, ac idolorum cultui ad extremam usque insaniam & impietatem deditus. Quaprópter maximis eum cladibûs atrivêre Idumæi, Philisthæi, Reges itèm Israëlis, Syriæ, & Assyriorum. Nec sic tamen resipuit demens, sed deterior in dies factus, annô regni sextô & decimô, mundi 3308. vitam sceleratissimè actam cum æterna morte commutavit, indignus Regum sepulchrîs & omnî posterorum memoriâ.

§. 2.

Octo Reges Juda ab Ezechia usque ad captivitatem Babylonicam.

I. Quis Achazo successit?

Ezechias, pessimi parentis optimus filius, qui nihil antiquiùs habuit, quàm ut religiònem, patris impietate propè collapsam, in integrum restitueret, obliteratîs undique nefariæ superstitionis vestigiis. Quaprópter maximîs & prodigiosîs à DEO favoribus est cumulatus; quod tunc maximè patuit, quando DEI jussu Angelus centum & octoginta quinque

que millia militum, quos Sennacherib Assyriorum Rex Hierosolymis admoverat, una nocte interfecit. Ezechias porrò vitam, ingenti miraculô quô revocatus cum horologii sciatherici umbra solis cursus, ad quindecim annos prorogatam, laudabilissimè finiit annô regni vigesimô nonô, mundi 3337. Aliquot antè annis, quàm Ezechias regnum capessivit, urbs Roma àRomulo ædificari cœpta est annô mundi 3301. Alii 3300. alii 3302. aut seriùs conditam ajunt.

II. Quam sibi laudem Manasses, ejúsque filius Amon regnando peperêre.

Duodecim annorum puer erat Manasses, quando ad regni gubernacula, quæ quinquaginta quinque annos ipsos tenuit, est admotus, ac primô statim annô pessimis aulicorum artibus ità depravatus est infelix puer, ut nullum propè facinus inausum, intentatúmque relinqueret. Verùm ubi ab Assyriorum Regis Ducibus captus, & cum flore nobilitatis Judaicæ Babylonem est abductus, divino inter custodiæ tenebras oborto lumine, scelerum suorum imanitatem jam tandem agnoscere, detestari, & amarissimîs deflere lacrymîs cœpit. Nec multò pòst libertati ac regno restitutus, qui populum priùs pravô suô exemplô ad impia sacra pellexerat, jam totus à se diversus, eundem ad pietatem & avitæ religionis cultum reduxit. Sub hæc tempora Hebræa illa Amazon Judith, formæ

mæ & virtutis miraculum, de Holoferne Assyriorum Duce triumphavit, quem facto supra sexum generosô virago fortissima suomet in tentorio obtruncavit, atque unico hoc ictu hosti præpotenti, ac præferoci nervos omnes incîdit. Manassi successit Amon filius, & ipse impiis procerum quorundam technis ad immania scelera inductus, vivo etiamnum parente, quem secutus dehinc est peccantem, non itèm pœnitentem. Itaque annô regni secundô ab ipsismet domesticis est interemptus, ut eos haberet scelerum suorum ultores, qui ad peccandum fuerant concitatores.

III. Num Josias quoque impii parentis vestigiis institit?

Minimè omnium; quin potiùs ad eximiam pietatem jam indè è teneris informatus, veri Numinis cultum, à parente profligatum, instaurandum ubique, & propagandum suscepit, abolitâ omni penitus simulacrorum, rituúmque sacrilegorum memoriâ. Obiit tandem ex vulnere Princeps religiosissimus annô regni trigesimô primô, mundi 2325. in expeditione contra Nechaonem Ægypti Regem, inconsultô DEO, suscepta, longiore vita dignissimus, nisi populus impius Rege tam pio indignum se pridem reddidisset.

IV. Quæ tandem quatuor ultimorum Regum, Joachazi, Joakimi, Jechoniæ, & Sedeciæ fuit fortuna?

Joachaz, degener Josiæ filius, post trimestre imperium à Nechaone Ægypti Rege so-

liô dejectus, fratri Eliacimo, seu Joakimo, regnum cedere cogitur. Joakimus porrò scelera sceleribus cumulando impendentem dudum regno Judaico procellam in suum, suorúmque caput celeriùs concitavit. Igitur Nabuchodonosor, obsessâ, captâque Hierosolymâ, Regem catenîs vinctum Babylonem abducit, paulóque pòst in regnum restituit, imperatô prægrandî tributô, quod cùm trienniô ægrè solvisset, quartô pòst annô rebellare cœpit. Denuò igitur à Chaldæis captus, occisúsque, ac extra urbis mœnia est projectus, feris & volucribus in prædam cessurus. Annô regni undecimô, mundi 3436.

Joakimo successit filius Joachinus, sivè Jechonias, paternæ impietatis hæres, qui tertio pòst mense, quàm Hierosolymis regnare cœperat, cum Matre, uxore, & regni primoribus, omníque gazâ Babylonem est abreptus.

In hujus locum Matthanias, sivè Sedecias patruus est suffectus, qui impletâ tandem scelerum mensurâ, sibi regnóque toti ultimum accersivit exitium. Capta igitur à Chaldæis post durissimam obsidionem est Hierosolyma, & unà cum Templo illo augustissimo incensa, ac funditus eversa; retractus è fuga Sedecias; ejus liberi in parentis conspectu trucidati; Rex ipse oculis orbatus, injectísque catenis, annô regni undecimô cum ingenti, nobiliorum præsertim, caterva; Babylonem est perductus, ubi in vinculis aliquantò pòst squalore & mœrore confectus contabuit. Atque
itâ

ità regnum hoc nobilissimum, perinde atque antea Israëliticum, tot scelerum gravissimorum pondere concussum identidem & labefactatum, tandem omninò concidit annô mundi ter millesimô quadringentesimô quadragesimô sextô. (3446.) Post 70. annorum servitutem Judæis in sedes quidem suas remigrare licuit; semper tamen alienis deinceps dominis subjecti, nec unquam sui ampliùs juris, & mancipii fuerunt.

Observationes ad V. Historiæ Biblicæ Partem.

I. Quis terræ illius à DEO promissæ à primis regni exordiis status erat & conditio?

Regnante Davide, imò & Salomone, antequam suis hic cupiditatibus regendum se tradidit, regio illa totius orbis fortunatissima dici haud injuriâ poterat; at ubi regnum, imperantium præcipuè vitiô, in Judaicum & Israëliticum discissum est, hoc idololatria corrupit penitùs atque pessumdedit: illi contrà tamdiu sua stetit incolumitas, quoad Rex cum populo supremi illius Domini imperio se submittebat.

II. Quinam Prophetæ illis maximè temporibus floruêre?

Elias, Elisæus, Isaias, Jeremias, Ezechiel, Oseas, Joël, Amos, Micheas, Sophonias, &c. qui magna virtutis æmulatione, & ardenti

religionis fervore incensi, in Regum æquè ac populi flagitia gravissimè invehebantur.

III. Cur DEUS illa tempestate tot Prophetas misit?

Id nimirum summopere exigebat & hominum, & temporum illorum iniquitas; quanquam pauci admodùm numerabantur, qui aut eorum prædictionibus haberent fidem, aut monitis saluberrimis morem gererent.

IV. Quæ potissimùm causa fuerat scissi primùm, tum collapsi penitus regni Israelitici ac Judaici?

Exaggerata criminum gravissimorum moles, quæ uti priscîs illîs temporibûs, ità hodiéque urbes, regiones, ac regna florentissima pessumdare, funditúsque evertere consuevit.

V. Quis rerum in orbe reliquo cursus tunc erat?

Regnum Assyriorum, Nabuchodonosore imperante, summum gloriæ & potentiæ verticem attigerat. Græcia novîs in dies incrementîs augescebat, ac fermè è diversis Rebuspublicis, regnísque minoribus constabat. Roma tenuibus, ùt fit, initiîs recèns nata, sensim adolescebat ad totius mundi imperium. Cæterùm orbis propè universus veræ fidei lucem perosus, in densa errorum ac superstitionum caligine oberrabat.

PARS

PARS VI.

De captivitate Babylonica, & quæ exinde ad Hierosolymæ usque excidium sunt consecuta.

Quæ 4. sequentibûs capitibûs comprehenduntur, cum totidem mundi Monarchiis quodammodo congruunt; nam 1. captivitas Babylonica in ultima Monarchiæ Assyricæ tempora incidit. 2. Ducenti & octo, qui à captivitate Babylonica fluxerunt anni, cum Persica. 3. Tria, quæ proximè sequuntur, sæcula, cum Græca. 4. Qui supersunt anni 29. ante, & 70. post Christum natum, cum Romana concurrunt Monarchia.

CAPUT I.

De 70. annorum captivitate Judæorum sub Monarchis Assyriis.

I. Quid captivitatis illius tempore singulari dignum memoria occurrit?

Daniel Prophetes ob admirabilem arcanorum cœlestium cognitionem, & reconditam sapientiam summa apud Reges illos pollebat auctoritate & gratiâ. Hic tenera etiamnum ætate in captivitatem Babylonicam fuit abductus, ubi variîs utriusque fortunæ casibûs jactatus, firmus semper & immobilis perstitit, ac nè transversum quidem unguem à virtutis

tramite unquam discessit, sapientiæ, fortitudinis castimoniæ, & integritatis miraculum.

II. Cur Daniel à Nabuchodonosore tot tantísque honoribus est cumulatus?

Regi per quietem objectum erat somnium, cujus, ubi evigilavit, ità est oblitus, ut se tamen somniâsse meminisset. Igitur ex hariolis tam somnîum ipsum, quàm ejusdem interpretationem exquirit. Cùm ad postulatum tam insolens omnibus hæreret aqua, Daniel, de re tota divinitùs edoctus, somni totius seriem Regi enarrat, oblatam videlicet quiescenti fuisse statuam prægrandem, cujus caput aureum, brachia & pectus argentea, venter & femora ærea, tibiæ ferreæ cum pedum digitis partim ferreis, partim fictilibus, in quos incidens lapis, de monte sinè hominum manibus avulsus, statuam totam contriverit penitus & comminuerit, indéque in montem excreverit tam vastum, ut orbem impleret universum. Et capite quidem aureo Assyrio-Babylonicum, pectore argenteo Persicum, ventre æreo Græcum, ac pedibus quà ferreis, quà fictilibus Romanum portendi imperium, hísq; omnibus successurum regnum aliud longè augustius, stabiliúsque, utpote in omne ævum duraturum, prioribûs singulîs in nihilum tandem abiturîs. Hac somnii mystici interpretatione Rex totus attonitus, Danielem, tanquam Deorum aliquem, prono in terram vultu veneratur. Cúmque is honores hos non sibi,

sibi, sed DEO soli deberi asseveràsset, Rex præmiîs amplissimîs cumulatum, cunctis Babyloniæ Provinciis præfecit.

III. Quid de tribus Danielis sociis Anania, Azaria, Misàële, sivè Sidrach, Misach, & Abdenago, divinæ tradunt Literæ?

Hi nulla adduci ratione poterant, ut auream Nabuchodonosoris statuam adorarent. Igitur tyranni jussu in fornacem, septuplô vehementiùs atque aliàs consueverat, succensam, ligatîs pedibûs, conjiciuntur; unde tamen incolumes prorsùs, ac, nè capillo quidem adusto, sunt egressi. 3456.

IV. Quam Daniel pœnam superbo Nabuchodonosori subeundam prædixit?

Futurum, ut, qui divinos adeò honores affectare ausus esset, infra homines abjectus, per agros, sylvásq; pecudum more vagetur, ac annîs septem fœnô bovis instar vescatur. Quam prædictionem mox rei veritas comprobavit. 3464.

V. Qua occasione Regi Balthasari imperii Babylonici interitum denuntiavit Daniel?

Dum is splendidissimô de nocte convivio assidens, sacras etiam pateras è Templo Solymæo ablatas, mensæ inferri, atque in honorem Deorum suorum exsiccari jubet, ecce tibi! manus ad parietem juxtà candelabrum, videntibûs cunctîs & cohorrentibûs exarat: *Mane, Thecel, Phares.* Cúmque horum vim

ac ſenſum verborum nè conjecturâ quidem aſſequi ullus poſſet, Daniel protinus accerſitus, Regi ſignificat, DEUM numerâſſe annos, quibus regnâſſet, operáque ejus omnia ad libram exegiſſe; quæ tamen juſto caruiſſent pondere: itáque vitâ & regnô, in Medos ac Perſas jam nunc dividendo, exturbatum iri. Id quod eadem illa nocte factum, quâ urbs Babylon capta ab hoſte, cædibûs, rapinîs, incendiîs vaſtata; Réxque ipſe temulentus cum ſuis trucidatus.

VI. Num Judæi captivitatis ſuæ tempore duriùs, aſperiúsque ſunt habiti?

Quin potiùs leniter, clementérque fuiſſe acceptos, inde conjici poſſe videtur, quòd eorundem tribules, nempe Daniel primus à Rege Nabuchodonoſore, Ananias verò, Azarias, & Miſaël provinciarum præſides & ſupremi tribunalium præfecti fuerint conſtituti, atque adeò non auctoritatem modò ſummam, ſed imperium quoque, ſervi licèt & captivi, in ſuosmet dominos, mirabili DEI diſpoſitione, obtinuerint.

CAPUT II.

Judæorum res geſtæ ſub Monarchis Perſicis.

I. Quâ ratione Judæi è diuturna ſua captivitate ſunt exempti?

Cùm Cyrus, primus Perſarum Monarcha, totô Babyloniorum imperiô in ditionem ſuam reda-

redactô, ex Judæis intellexisset, in sacris eorum Voluminibus multò antè & suam de Babyloniis victoriam, & populi Judaici manumissionem prædictam fuisse, publico diplomate potestatem fecit omnibus in patriam remigrandi, Templíque instaurandi redditis, quæ indè direpta erant, Vasis sacris. Igitur annô 3516. quadraginta & ampliùs Judæorum millia Hierosolymam, Zorobabele ductore, sunt reversi.

II. Penes quos Judæorum erat regimen post eorundem in patriam reditum?

Imperium summum penes Reges Persarum erat, è quorum arbitrio, consensúque Pontifices, Duces, & Magistratus suis è tribulibus deligere iis permissum erat.

III. Quo tempore urbis Hierosolymitanæ mœnia reædificari cœpta?

ImperanteArtaxerxe, quintô Persarum Monarchâ, à quo Nehemias, Judæorum Dux, apud Regem gratiosus, hanc tandem facultatem impetraverat.

IV. Quinam Judæorum Duces fuêre sub Monarchis Persicis?

1. Zorobabel. 2. Joacim. 3. Eliasib. 4. Esdras. 5. Nehemias. 6. Jojadas. 7. Jonathas, è quibus duo postremi cum suis successoribus Duces simul ac Sacerdotes fuerant.

CAPUT III.

Judæorum res geſtæ ſub Monarchis Græcis.

Memorandus hic 1. Status Judææ ſub Alexandro Magno. 2. Sub Regibus Ægyptiis. 3. Sub Monarchis Syricis. 4. Sub Sacerdotibus, regium ſibi titulum vindicantibus.

§. 1.

Judææ ſtatus tempore Alexandri Magni.

I. Quem in finem Alexander cum exercitu ſuo Hieroſolymam contendit?

Statuerat omnino urbem hanc vi capere Alexander, quòd Tyrum obſidenti annonam Judæi mittere recusâſſent. Verùm ad conſpectum Jaddi, cum Levitis ſacerdotali habitu obviam facti, totus repentè immutatus, placatúsque eſt.

II. Quid Alexander Hieroſolymis egit?

Templum ingreſſus, ſupremo Numini ex ſummi Sacerdotis præſcripto ſacrificâſſe perhibetur. Ajunt quoque, oſtenſum ei Danielis librum, in quo Græcum quendam Perſas debellaturum vates præ'agierat. Quam ille prædictionem de ſe ipſe interpretatus eſt.

III. Quænam Judæis ab Alexandri abitu evenêre?

Calamitates, ærumnæque non leves cùm Regum Ægyptiorum, tum Syrorum, Judææ tunc dominantium, tyrannide perpetiendæ ipſis erant.

§ 2.

§ 2.
Judæorum varia fortuna sub Regibus Ægyptiis.

I. Quis Alexandrô demortuô in imperio successit?

Monarchia hæc in regna complura distracta mox fuit, quæ Ducum præcipui inter sese partiebantur. Ex his Macedonicum, Ægyptium, & Syrium præ cæteris eminebant.

II. Quænam Oniæ & Simeonis Pontificum temporibus gesta sunt?

Ptolomæus Lagi filius, Syriâ, Phœniciâ & Judæâ, cum urbe Hierosolyma sub imperium suum redactis, ampliùs centena Judæorum millia in Ægyptum abduxit, è quibus triginta circiter bellatorum millia in urbium munitiorum præsidiis collocavit; imbellem verò turbam senum, mulierum, adolescentium, militibus in servitutem tradidit.

III. Num melioribûs auspiciîs Eleazarus Pontificatum gessit?

Omnino; nam Ptolemæus Philadelphus, qui Lagidi parenti successerat, gentis Hebrææ perstudiosus, multo eam favore complectebatur. Hic conquisitîs undique librîs Bibliothecam longè celeberrimam Alexandriæ instruxit, quam ut Hebraicis quoque voluminibus ornaret, ab Eleazaro Pontifice mitti ad se petiit viros apprimè peritos, qui sacros illos Codices è lingua Hebraica in Græcam transferrent. Is duos & septuaginta Græcè simul

ſimul ac Hebraicè doctos, nec virtute minùs, quàm eruditione præſtantes è ſenioribus delegit, qui, licèt ex Auctorum graviſſimorum ſententia ſeparatîs quiſque cellulîs incluſi eſſent, opus tamen hoc totum mirabili non ſententiarum modò, ſed verborum quoquè conſenſione ità abſolverunt, ut ſingulorum exempla nè voculâ quidem inter ſeſe diſcreparent. Quapropter Rex admiratione & gaudio plenus non ſolùm Interpretes ſingulos muneribûs ampliſſimîs ornatos à ſe dimiſit, ſed vaſa inſuper plurima ex auro argentóque ad ſacros Templi uſus liberali manu adjecit, omnibûs, quos parens ex Judæis captivos detinuerat, libertate donatîs.

IV. Quinam, Eleazarô vitâ & Pontificatu functô, ſacris præfuêre.

Manaſſes, Eleazari patruus, hócque è vivis ſublato, Onias ſecundus, qui ſub Ptolemæo Philadelpho, & Evergete, Ægypti Regibus ætatem degebant tranquillam, & pacatam.

V. Num æquè pacatus fuit Simonis alterius Pontificatûs?

Huic multùm negotii faceſſerat Ptolemæus Philipator, Evergetæ filius, qui dum Hieroſolymam delatus, non Templum modò, ſed ipſa quoquè adyta, Simeone Sacerdote fruſtra dehortante, ſubire tentat, membrîs repentè omnibûs diſſolutîs, divinitùs inhibetur. Nec tamen, ubi ſe collegit, à propoſito deſtitit; ſed in Ægyptum cum atrocibus in Judæos minis profectus, ad Ægyptios ritus indigniſſimîs

mo-

modîs quàm plurimos compulit; eos verò, qui in religione firmi perstabant, elephantibûs conculcandos objecit, cui spectaculo Rex ipse semel, iterum ac tertiò interesse statuerat; sed primùm sopore divinitùs immisso, tum mentis alienatione, ac tandem geniorum cœlestium, qui minaci vultu spectabiles se præbuerant, interventu ab impio proposito absistere cogebatur. Quapropter Judæos vinculîs solvi, ac suam quemque domum repetere jubet.

§. 3.

Status Judæorum sub Regibus Syriæ.

I. Quid Onia III. Pontifice actum?

Cùm Seleucus Philopator, Rex Syriæ, ex perfido transfuga intellexisset, ingentes opes ac thesauros in Templo Solymæo reconditos esse, Heliodorum, unum è proceribus suis Hierosolymam misit., qui eas pecunias in regium ærarium transportaret. Ac licèt Onias direptori sacrilego pro virili se opposuerit; actum tamen egisset, nisì eques cœlestis cum binis peditibus, à DEO submissis, Heliodorum flagris tam atrociter excepissent, ut is vitam servatam in lucro ponens, re infectâ abire sit coactus. Onias porrò fraude atque invidiâ Jasonis, fratris sui, sacerdotio primùm dejectus, ac tandem Menelai, qui in Pontificatum se intruserat, perfidiâ morte indignissima est sublatus. Indè Ecclesia Judaica legitimîs Sacerdotibûs sexennium orbata erat, donec scilicet Machabæi ritè successêre.

II. Quæ

II. Quô animô Antiochus Epiphanes in Judæos fuerat?

Iniquiſſimô; hinc cùm Judæi Duce deſtituti eſſent, horum provincias magno cum exercitu invaſit, irritatus maximè, quòd ejusdem mortem, utì mendax fama ſparſerat, non luctu, ſed publicîs gaudiîs fuiſſent proſecuti. Expilatâ ergo Hieroſolymâ, ampliùs ducenta Hebræorum millia mactari juſſit, haud multò paucioribus publico in foro pecorum more venum expoſitîs. Atque hæc præludia erant illius immanitatis, quâ bienniô exactô, in Judæos deſævriit, quorum urbe primariâ rurſus direptâ & igne ferrôque vaſtata, ſub mortis pœna vetuit, nè quiſquam Legem Moſaicam profiteretur. Demum Jovis execrandi ſimulacrum in ipſo Templo adorandum propoſuit, eíque porcinas carnes immolari, atque ab Judæis abſumi præcepit.

III. Quinam ex Judæis illuſtriora fortitudinis ſpecimina hoc tempore edidêre?

Primus erat Eleazarus, ſenio venerandus, qui pro avita religione mori maluit, quàm iniquiſſimo Regis mandato in guſtanda ſuilla morem gerere. 2. Septem fratres Machabæi unà cum Matre, qui omnes, nè ſupremi Numinis offenſam incurrerent, extrema quæque perpeti decrevêre. Quam animi conſtantiam exquiſitiſſimîs tormentîs excarnificati, luere coacti ſunt, Matre ſpectante, filiósque ad luctam tam generoſam cohortante, quibus demum & ipſa funus extremum acceſſit.

ſit. 3. Mathathias Machabæus cum viginti quinque ſuorum millibus tyranno ſeſe auſus opponere, in fortitudinis theatrum prodiit, nullîs minis expugnabilis, Dux ſimùl ac Sacerdos. 3888.

IV. Quis, Juda Machabæo Duce, armorum ſucceſſus fuit?

Longè optimus; nam is ingentes Antiochi copias profligavit, non tam armis, quàm cœleſtibus ſuppetiis, quas jejuniîs ac precibûs impetrabat, confiſus. Antiochus, qui tunc bellô Perſicô diſtinebatur, cognita ſuorum clade in furorem actus, conſilium à celeritate capit, ratus hâc unâ negotium confici, ipsámque Hieroſolymam everti poſſe, ſi quàm ocyſſimè rebus ſuis afflictis præſens ipſe ſuccurreret. Verùm in itinere viſcerum dolore ingenti correptus, furere ſimul ac vivere deſiit. Judas, Nicanore quoquè Antiochi Eupatoris Duce devicto, editóque non uno bellicæ fortitudinis ſpecimine, tandem in pugna pertinaciſſima contra Bacchidem, Demetrii Regis Legatum, vulneribus, mortíque non hoſti ſuccubuit.

V. Quid Jonathas Judæ Machabæi frater præclari geſſit?

Ductoris ille Hebræi ſimul, ac ſacerdotis dignitate præfulgens, Bacchidem debellat, multîs inſuper palmîs ac trophæîs inclytus. Tandem perfidiâ Tryphonis, Syrii ſatrapæ, cujus promiſſis plùs nimio fidebat occubuit.

VI. Cuinam, Jonathâ sublatô, Sacerdotis supremi dignitas delata est?

Simoni, Jonathæ ac Judæ fratri. Is præliîs aliquot adversus Tryphonem prosperè gestîs, ac Ptolemæo genero, qui sacerdotali dignitati inhiabat, ipsas inter epulas trucidatus est.

VII. Quis Simonem secutus?

Tertius ejusdem filius Joannes à domita Hyrcania Hyrcanus appellatus. Huic satìs quieto esse licuit, quòd finitimi Reges Syriæ, atque Ægypti, duo antehac Judæorum flagella, aliis essent curis, armísque distracti. Vir cùm esset clarissimus, æternam tamen contaminatæ religionis maculam Machabæorum familiæ aspersit, professus sectam Saducæorum, qui Angelos, reliquósque Spiritus, utì & animarum ad vitam reditum anilibus fabulis annumerant.

§. 4.

De Statu Judææ sub Pontificibus, regium sibi titulum vindicantibus.

I. Quis primus summus Pontifex simul, ac Rex Judææ exstitit?

Aristobolus, Hyrcani filius, Regis nomen & insignia primus post Sedeciam sumpsit. Hoc ut stabiliret, & Matrem & Antigonum fratrem interemit, reliquîs fratribûs arctò carceri inclusîs. Unô haud ampliùs annô Judææ præfuit, sanguinis copiâ suffocatus eo in loco, ubi priùs manus crudeles fraterno cruore conspurcavit. 3950.

II. Cui

II. Cui reliquit Aristobulus regale Sacerdotium?

Alexandro Jannæo. Fratris furorem hic unus evaserat, ipsemet tigride immanior: nam postquam sexennii spatiô quinquaginta Judæorum millia mactavit, octingentos insuper Judæorum proceres, qui ejus tyrannidem improbabant, jussit in furcas agi, & in illorum, adhuc spirantium, conspectu, uxores ac liberos jugulari. Tandem, fatigata per viginti quatuor annos tyrannide, vino & sanguine ebrius, morbum contrahit, atque animam scelestam orco transmittit. 3975.

III. Quis tyranno huic successit?

Salome Jannæi conjux, quæ, post nonum gubernationis annum, filium natu majorem, Hyrcanum secundum, quem jam antè Pontificatui præfecerat, Regem constituit.

IV. Qualis fuit Hyrcani gubernatio?

Varia & inconstans: cùm enim regni negotia remissiùs curaret, Aristobulus frater illum armîs victum regnô exuit. Verùm Pompejus, Romani exercitûs Dux, captâ Hierosolymâ, Hyrcano Pontificatum cum regno restituit, Aristobulo cum filiis Romam abducto.

V. Quid Pompejus memoratu dignum gessit in Templo Solymæo?

Postquam illud vi expugnavit, duodecim quidem Judæorum millia interemit, ex eo tamen nihil abstulit, imò nec Sacerdotes, sacris intentos ob Templi reverentiam turbari permisit.

VI. Quis Machabæorum ultimus regnavit?

Antigonus, Ariſtobuli filius, Romano è carcere elapſus, ob arrogatum ſibi Regis titulum, à Senatu artibus Herodis, hoſtis reipublicæ declaratur, ac in publico foro Antiochiæ, ſecuri percutitur, Machabæorum è gente, & ex Tribu Juda Rex ultimus, atque infeliciſſimus. 4014.

CAPUT IV.

De Rebus Judaicis ſub Romanis Imperatoribus.

I. Quando Judæa in poteſtatem Romanorum venit?

A tempore Judæ Machabæi Romanis fœdere quidem juncti erant Judæi, non tamen ſubjecti. At ubi Hyrcanus, à fratre regno privatus, ope Pompeji illud precariò recepit, Judæa ſuam amiſit libertatem, Romanis ſupremum in Judeos dominatum nunquam ampliùs dimittentibus. Itaque Judæa idem, quod aliæ hactenùs Provinciæ, experta eſt, Romanos, ex armorum ſociis, demum fieri populorum dominos.

II. Quis, extinctîs Machabæîs, Judæam rexit?

Herodes, Magnus dictus, flagitiîs maximus. Hic tametſi non erat de gente Judæorum, ſuîs tamen aſſentationibûs, & immenſa octingentorum talentorum profuſione ab Auguſto regnum obtinuit. 4017.

III. An

III. An Herodes, ejúsque successores supremi erant Judææ Domini?

Neutiquam: secùs enim Judæa in censum non venisset, cùm Augustus orbem universum describi jussit. Patebat ergo Herodes Romanis, ut adeò Regis appellatio multùm splendoris, potentiæ parùm haberet.

IV. Quô regnante Servator mundi in lucem fuit editus?

Herodes Judææ tunc imperabat; qui, cùm, ex tribus Magis, cognovisset, novum Judæorum Regem natum esse, sceptro suo metuens, omnes, circa urbis Bethlehemiticæ confinia, parvulos, biennium nondum egressos, cæde inaudîta jugulari præcepit. Quô auditô Augustus dixisse fertur, malle se Herodis porcum, quàm filium esse: à porcorum enim cæde & sanguine Herodes, utpote Proselytus, religionis prætextu abstinebat, non itèm à cæde hominum.

V. Quænam alia Herodianæ crudelitatis monumenta extant?

1. Mariamnem conjugem, Principum Matronarum decus. 2. Alexandram socrum cum ejus filio. 3. Aristobulum, Alexandrum, & Antipatrum filios suos. 4. Judæorum primates obtruncari jussit, additô etiam, cùm de vita conservanda desperaret, crudeli imperiô, ut omnis Judæorum nobilitas, minacibûs edictîs in urbem Jerichuntinam convocatâ, circóque Amphitheatralî inclusâ statim, ab obi-

tu suo contrucidaretur, nè videlicet sinè publico, saltèm ob aliorum cladem, luctu efferetur.

VI. Quas pœnas Herodes etiamnum in hac vita dedit?

Postquam cum innumeris, gravissimisque infirmitatibus diu est conflictatus, tandem morbo pediculari, inter intolerabiles putrescentis totius corporis fœtores miserandum in modum absumptum est hoc generis humani, omniúmque flagitiorum monstrum.

VII. Quinam ex Herodis stirpe Judæam gubernârunt?

Tres Herodis filii Archelaus, Philippus, & Herodes Antipas, qui ultimus Joannem Baptistam, incestas nuptias exprobrantem, obtruncavit, Servatorem verò nostrum, cùm nullum ab eo, utì speraverat, impetraret prodigium, instar emotæ mentis hominum ludibrio habuit.

VIII. Quô tempore Servator noster cruci est affixus?

Annô à nativitate sua trigesimô quartô, Tiberiô imperante, & Pontiô Pilatô Judææ præfectô.

IX. Quid acta Apostolorum memorant de Herode Agrippa?

Fuit is Herodis Magni nepos, juratus Christianorum hostis. Jacobum, cognomine Majorem, Jerosolymis capite minuit. idem supplicium irrogaturus Petro, nisì Christus per

An-

Angelum effractis vinculis illum eduxisset è carcere. Porrò hic Herodes eò dementiæ venerat; ut Cæsareæ in ludis publicis majorem homine mortali in sui venerationem expetierit, Deum se ab insana plebe adorari passus. Verùm hunc scenicum Deum vindices à DEO immissi vermes non diu pòst inter incredibiles dolores devorârunt.

X. Quis Regum Judææ postrèmus fuit?

Agrippa Herodis Agrippæ filius, quem Judæi, excitato contra Romanos tumultu, primò Jerosolymâ, mox toto regno expulerunt. Sic regnum Judaicum penitùs extinctum, & translatum est ad Romanos, Jerosolymam, & omnem Judæorum gentem non multò pòst excisuros.

XI. Quomodo impletum vaticinium Jacobi Patriarchæ de sceptro à Domo Juda non auferendo usque ad Messiæ adventum?

In Antigono, qui ultimus ex Tribu Juda Rex erat, extincta est dignitas regia, atque translata ad gentem exteram in Herode, quo imperante Christus JESUS, tot votis à Judæis expetitus, humanam carnem induit.

Observationes ad sextam Partem Historiæ Biblicæ.

I. Quisnam sexta illa mundi ætate status erat Reipublicæ Judaicæ?

Regimen Politicum à tempore captivitatis Babylonicæ plurimùm de splendore pristinæ

dignitatis amisit; cùm exinde Judæi nunquam ampliùs sui Juris, sed primò Assyrio-Babylonorum, deinde Persarum, tum Græcorum, ac demum Romanorum aut servi, aut stipendiarii fuerint. Toto tamen tempore illo, quô sub idololatrarum potestate erant, ab idolorum cultu alieniores fuerunt, sivè quòd Sacerdotes Rempublicam tunc administrabant, sivè quòd diuturna illa 70. annorum vexatio, & præcisa deinceps libertas ad saniora eos compulêre.

II. Quis reliquo in orbe rerum cursus erat?

Respublica profana aliam atque aliam faciem identidem induebat, DEO, propter imperantium maximè flagitia, regna atque imperia à gente in gentem transferente. Sic Monarchia Assyriorum post Sardanapali interitum divisa est in Regnum Medorum, & post annos ferè centum in imperium Assyrio-Babylonicum, donec sublato Balthasare tota hæc Monarchia translata est ad Persas ab his post annos ducentos & octo ad Græcos, à Græcis post terna sæcula tandem ad Romanos. Ex omnibus porrò his regnis amplissimis & potentissimis cultus veri Numinis exulabat, idololatriâ ubique dominante.

III. Quinam Prophetæ id temporis in Judæa floruerunt?

Post captivitatem Babylonicam Aggæus & Zacharias, & post hos Malachias vaticinatus est, à cujus obitu publica Prophetarum oracula

cula siluêre per annos propè quingentos, quoad Patris æterni Verbum & Prophetarum Dominus hunc in mundum ipse adventaverat.

IV. Qui, qualésque Machabæi fuêre?

Hi ex illustri Judæorum prosapia oriundi, sacram simul ac profanam Rempublicam, à Mathathia ad Herodianos usque, moderabantur.

APPENDIX

De excidio urbis Hierosolymæ.

I. Cur Argumentum hoc annectitur narrationibus Biblicis?

Quia ordo, seriésque historiæ exigit, ut, sicut populi à DEO electi fortunam utramque ab ipsis primordiis percensuimus, ità exitum quoque memoremus, qui quàm luctuosus fuerit, indè patet, quod ipsi DEI Filio lacrymas expresserit.

II. Quænam tragici hujus excidii causa erat?

Non tam rebellio contra Romanos, quàm mors ipsi Auctori vitæ, Christo illata. Hinc Christi cultores, nè eâdem cum Judæis ruinâ involverentur, divino oraculo moniti, in tutiora se tempestivè receperunt, futuri spectatores & testes scenæ luctuosissimæ, quam Divina Nemesis adornavit, ad Divinitatem Christi, tum ex horrendis Judæorum suppliciis,

tùm ex Divinis oraculis, ad literam completis, comprobandam.

III. Cur per Romanos urbs exſcindenda fuerat?

Quia Judæi repudiato vero ſuo Rege ac Meſſia, Regem ſe alium niſi Cæſarem habere uno omnes ore conclamârunt, atque hac demum ratione Præſidem Romanum ad Chriſtum, quem is inſontem palàm pronuntiaverat, occidendum perpulerunt. Plectendi igitur erant per Cæſarem, quem Regi ac Meſſiæ ſuo impiè prætulerant. Nè verò Judæi urbis ſuæ excidium adſcriberent Romanorum furori, DEUS juſtitiæ ſuæ inſtrumentô uſus eſt Titô, mitiſſimi ingenii Principe, qui, poſt honeſtiſſimas, quas non ſemel obtulit, urbis dedendæ conditiones rejectas, coram toto exercitu conteſtatus eſt, ſe invitum compelli ad urbem ac Templum, contrà ac ſtatuerat, evertendum.

IV. Cur pœna hæc Judæis non illico poſt Chriſti mortem fuit inflicta?

Quia Nemeſis divina lento plerumque paſſu graditur, & diu antè, quàm feriat, minatur. Hinc ut ſpatium reſipiſcendi ſuppeteret, oſtenta quædam, tanquam futuræ cladis præludia anteceſsêre.

V. Quænam illa?

1. Cometes horrificus annô totô, fulgurantis inſtar gladii, urbi impendens. 2. Lux ingens, ſolari ſimilis, circa templum dimidiæ horæ ſpatio noctu effulgens. 3. Porta Tem-

pli ærea, vix à vigintiviris claudenda, nocte concubia ultrò patefacta. 4. Conspecti in aëre currus ignei, & infestæ præliantium acies. 5. Audita in Templo vox horribilis Angelorum clamantium: *Migremus hinc!* 6 Vir è plebe, cui JESU nomen, per annos septem urbem circumcursans, & diu noctuque ingeminans: *Væ! væ Hierosolymis!*

VI. Quàndo, & à quo urbs oppugnata est?

Annô à Christi morte trigesimô septimô Titus, Romani Imperatoris Vespasiani filius, ipsis feriis Paschalibus in summa hominum celebritate urbem repentè obsedit, atque ut hæc DEI cæde contaminata civitas vinceretur sæpiùs, funditúsque everteretur, post intestina bella, factiones cruentas, mutuas civium & Sacerdotum strages, ipsiúsque Summi Pontificis cædem, post annonam, in plures annos suffecturam, fortuito incendio absumptam, ortámque indè famem, & ex hac pestilentiam atrocissimam, quartô obsidionis mense capta primò est urbs inferior, binísque pòst diebus Templum, contra Titi edictum, igne nullâ vel Imperatoris diligentiâ, vel ope humana sopiendo conflagravit, ac tandem urbs superior occupata est, omnibûs, quæ illuc tanquam in locum tutissimum comportabantur, ferrô flammáque abolitîs.

VII. Quid in tristi hac urbis excisione præcipua consideratione dignum?

Pœna talionis, quâ Nemæsis Divina in Judæos Deicidas animadvertit. Nam 1. in

Oliveti monte initium olim datum erat sacrilegæ illi tyrannidi, quà Christus latronis instar à militum cohorte fuit comprehensus, eodèmque in loco urbs coronâ cingi cœpta. 2. Christus ipsîs feriîs Paschatis ab innumerabili multitudine ad diei festi celebritatem Hierosolymas convolante, circumsessus, probrorum, contumeliarum, cruciatuum, & tormentorum acerbissimorum scopus fuit, iisdémque feriis, quibus vicies centena & septingenta millia in urbem, velut omnis jam periculi securam, confluxerant, hæc arcta undique obsidione pressa & coangustata fuit. 3. Christus venditus est 30 argenteis: unicô dein denariô venditi 30. Judæi, è quibus 30. millia hôc pretiô veniêre. 4. Christus à Judæis captus est: capti quoque sunt nonagies septies mille Judæi. 5. Christus arctæ custodiæ est inclusus: Judæi, nè quis elabi posset, novô murô totam urbem ambiente, quasi indagine, ferarum instar, fuêre conclusi. 6. Christus ardentissima siti excruciatus, acetô potabatur & felle: Judæi, rabida fame stimulante, eò adigebantur, ut calceamenta, cingula, scutorum coria, fimum & fœdissima quæque, imò & humanas carnes avidissimè vorarent. 7. Christus omnibus ludibrio & despectui fuit: perfida Judæorum gens adeò contempta, ubìque & conculcata jacet, ut probrosiùs propè sit, esse Judæum, quàm furem, latronem, hæreticum, aut gravissimis quibusque flagitiis notatum. 8. Christus fuit

cruci

cruci affixus: horum ampliùs quingenti quotidie in crucem sunt acti, ut jam spatium deesset crucibus, & corporibus cruces. 9. Christus tandem à Judæis est occisus: Judæorum in illa obsidione undecies centena millia interiisse dicuntur.

VIII. Quæ Judæorum post Urbis eversionem fuit fortuna?

Secuta est servitus secundùm Danielis vaticinium nunquam desitura. Unde exuti Templô, sacrificiis, urbibûs, fundîs, & prædiîs, errabundi, extorres, sinè lege; sinè Rege toto vagantur orbe, perpetuo notati stigmate, repulsi à Magistratibus, aliísque publicis officiis & dignitatibus, velutì orbis totius purgamenta & carcinomata.

IX. Nunquámne Templum instaurare sunt aggressi?

Tentârunt id semel atque iterum, sed maximô suô periculô & detrimentô; nam dum, imperante Hadriano, annô post Christum natum centesimô trigesimô quartô, novas turbas concitarent, centum Judæorum millia occisione deleta sunt, reliquis penitùs profligatîs, pérque orbem universum dispersîs. Ad hæc cùm circa annum Christi trecentesimum sexagesimum tertium, favente Juliano apostata, Templo instaurando manum admoverent, flammei globi è fundamentis erumpentes, instrumenta fabrilia absumpsêre, & rubræ cruces in operarum vestibus conspicuæ,

cœptis abſiſtere, crucísque trophæum circumferre vel invitos compulêre.

Atque hunc tandem exitum habuit Respublica Hebræorum, poſt tot viciſſitudines populi, antea à DEO electi, tot contra hoſtes prodigiis ſervati, ſingulari Numinis tutela protecti, ac demum à DEO penitùs reprobati, ſecundùm prædictionem Danielis cap. 9. *Et civitâtem, & Sanctuarium diſſipabit populus cum Duce venturo, & finis ejus vaſtitas & poſt finem belli ſtatuta deſolatio.*

Tabula Chronologica, ſeriem Patriarcharum, Judicum, Regum, & Pontificum complectens.

Prima mundi ætas ab Adamo ad diluvium.

Patriarchæ ante diluvium.	Ann. Nativ.	Vitæ.	Mortis.	Synchroniſmus Monarchiarum.
Adam. - -		930	930	
Seth. - -	131	912	1042	
Enos. - -	236	905	1140	
Cainan I. -	326	910	1235	
Malaleel. -	390	895	1290	
Jared. - -	461	962	1422	
Henoch. -	623			
Mathuſalem.	688	969	1656	
Lamech. -	875	777	1651	
Noë. - -	1037	950	2006	
Sem, - -	1559	600	2158	
Cham, & Japhet, nati erant ante diluvium, ſed tempus incertum eſt.				

Secun-

Secunda Mundi ætas poſt diluvium uſque ad Abrahamum.

Patriarchæ poſt diluvium.	Nativit. Anni	Vitæ.	Synchroniſmus Monarchiarum.
Arphaxad. -	1659	438	
Cainan 2. -	1694	360	Initium Monarchiæ Aſſyriorum ſub Nemrodo, annô ab orbe condito 1879.
Sale. - -	1724	413	
Heber. - -	1754	464	
Phaleg. - -	1788	239	
Reu. - -	1818	239	
Sarug. - -	1850	230	
Nachor. - -	1880	148	
Thare. - -	1909	205	

Tertia Mundi ætas ab Abrahami nativitate uſque ad Moyſen.

Patriarchæ reliqui uſque ad Judices.	Anni Nativit.	Vitæ.	
Abraham - -	2039	175	
Iſaac - -	2139	180	Progreſſus Monarch. Aſſyr.
Jacob - -	2199	147	
Joſeph - -	2289	110	
Levi - -	2285	137	
Caath - -	2318	133	
Amram - -	2381	137	
Aaron - -	2461	122	

Quar-

Quarta Mundi ætas. Judices Hebræi.

Judices Hebræi.	Nativ. Anni	Regim.	usque ad ann.	Synchronismus Monarchiarum.
Moyses -	2464	40	2584	
Josue - -	2491	17	2600	Progressus Monarchiæ Assyr.
Othoniel -		40	2640	
Aod - -		80	2720	
Debbora -		40	2760	
Gedeon -		40	2800	
Abimelech		3	2803	
Thola - -		23	2826	
Jair - -		21	2848	
Jephte -		6	2854	
Abesan -		7	2861	
Ajalon -		10	2871	
Abdon -		8	2879	
Samson -		20	2899	
Heli - -		40	2939	
Samuel -		22	2962	

Nè in texendo Regum Catalogo subsequenti, contra Ortographiæ regulas peccatum putes, monendus es, quòd quantitas Characterum designet qualitates ipsorum Regum; adeò, ut ille qui in principio, medio, vel fine nominis sui, Charactere minori notatus est; in principio, medio, vel fine Regni sui reprehensibilis fuisse intelligatur, exceptâ tamen literâ initiali.

Quin-

Quinta Mundi ætas. Reges Hebræi.

Reges.	An. Reg.	uſque ad an.	Reges.	An. Reg.	uſque ad an.	Synchroniſ.
SAul - -	17	2979				Monar-
DAvID - -	40	3019				chiar.
SALOMon	40	3059				
Reges Juda.			*Reges Iſràél.*			Pro- gres-
RoBoam -	17	3076	JEroboam	21	3081	ſus
Abias - -	3	3079	Nadab -	1	3082	Mo-
ASa - -	41	3120	Baaſa - -	23	3105	nar-
JOSaPHAT	25	3145	Ela - -	1	3106	chia-
Joram -	4	3150	Zamri -		3106	rum
Ochozias -	1	3151	Amri - -	11	3117	Aſſy-
Athalia - -	6	3157	Achab -	22	3138	rior.
JOas - -	39	3196	Ochozias	1	3139	
AMAsias -	29	3225	Joram -	12	3151	
OZIas -	52	3277	JEhu - -	28	3179	
JOATHAM	16	3293	Joachaz -	16	3195	
Achaz -	15	3308	Joas - -	16	3211	
EZEChIAS	29	3338	Jerobo. 2.	41	3251	Finis
ManaſſES	54	3392	*Interregn.*	11	3262	Mo-
Amon - -	2	3394	Zacharias	6 M.	3262	narch.
JOSIAS - -	31	3425	Sellum -	1 M.	3262	Aſſyr.
Joachaz - -	3 M.	3425	Manahem	10	3274	ſub Re
Joakim - -	11	3436	Phaceias	2	3277	ge Bal-
Jechonias -	3 M.	3437	Phacee -	20	3297	thaſa-
Sedecias -	10	3446	Oſeas -	18	3314	re. 3516.

Sexta

Sexta Mundi ætas. Pontifices Hebræi.

Duces & Pontifices.	Anni Regim.	usque ad Ann	Synchronismus Monarcharum.
Captivitas Babylonica.	70	3516	Initium Monarchiæ Persicæ sub Cyro, 3516.
Zorobabel -	51	3567	
Joacim - -	22	3589	
Eliasib - -	6	3595	
Esdras - -	5	3600	
Nehemias -	29	3629	
Jojadas - -	20	3649	
Jonathas - -	40	3689	
Jaddus - -	41	3730	Initium Monarchiæ Græcorum sub Alexandro Magno, 3724.
Onias 1. - -	23	3753	
Simon 1. -	12	3765	
Eleazar - -	32	3797	
Manasses - -	10	3807	
Onias 2. -	14	3821	
Simon 2. -	25	3846	
Onias 3. - -	36	3882	
Interregnum Machabæi.	5	3887	
Mathathias -	1	3888	
Judas - - -	6	3894	
Jonathas - -	18	3912	
Simon - - -	7	3919	
Joan. Hyrc.	31	3950	
Aristobulus	1	3951	

Sexta Mundi ætas. Pontifices Hebræi

Duces & Pontifices	Anni Regim.	usque ad Ann.	Sychronismus Monarchiarum.
Alexand. Jan	24	3975	
Hyrcanus 1.	13	3988	
Aristobul. 2.	3	3991	Initium Monarchiæ Romanorum sub Augusto 4024. quo imperante natus est Christus 4053.
Hyrcan. 2.	23	4014	
Antigon. -	3	4017	
Herodiani.			
Herodes Rex	37	4055	
Archelaus -	6		
Agrippa 1. -	41		
Agrippa 2. -	21		
			Excidium urbis Hierosolymæ. Annô post Christum natum septuagesimô.

CO-

COROLLARIA.

Synopses Librorum ex præmissis Capitibus erutæ.

Genes. Exordium omnis creaturæ. Diluvium. Arca Noë. Confusio linguarum. Populi DEI electio, & descensus in Ægyptum.

Exod. 10. Plagæ Pharaonis. Exitus Israëlitarum de Ægypto. Decalogus. Judicia & instructio populi. Arca fœderis. Tabernaculum. Arca & vestes Aaron.

Levit. Sacrificia & hostiæ. Urna. Vestes Aaron. Ordo & Ministerium Levitarum.

Num. Numeratio populi seu Tribuum Israël, de Propheta Baalam. Mansiones in eremo.

Deuter. Replicat 4. priores libros, éstque compendium Philosophiæ cœlestis, & explanatio Decalogi.

Josue. Transitus Jordanis. Eversio regnorum hostilium. Introductio populi in terram promissam, terræque divisio.

Judic. Populi Israël Principes, Judices, defensio, victoriæ, triumphi.

Ruth. Matrimonium inter Booz & Ruth, ex quibus Christus descendit.

Regum 1. Gubernatio per Judices. Regis Saul electio, regimen, gesta, mors.

2. Regimen Davidis.

3. Mors Davidis, regimen & gesta Salomonis, aliorúmque Regum Israël & Juda.

4. Casus regni Juda & Israël, ob Regum peccata. Captivitas populi. Subversio urbis & Templi.

Paralip. 1. Genealogia R David, ejusdémque electionis regiminis, gestorum recapitulatio.

2. Recapitulatur regimen populi per Salomonem aliósque Reges Jud: & Israël.

Esdræ 1. Reductio Israëlit. ex Babylone. Instructio populi per Esdram L. Doctorem.

Esdræ 2. Noëmias Dux agit de reædificando muro Jerus. Corriguntur mala suborta eo absente.

Tobiæ. Hujus probatio & virtutes. Ministerium Archang. Raph. Instructio prolis. Honestas Matrimonii.

Judith. Obsidio Jerusalem & populi Israël. Probitas Judith Interfectio Holofer. & liberatio populi.

Esther. Aman crudelitas & suspendium per prudentiam & humilitatem Esther. Exaltatio Mardochæi. Liberatio Judæorum.

Job. Hujus patientia, perfectio, disputatio cum amicis de divina provid. & resurrectione corporis.

Psalmi. Christi Deitas, Humanitas, Passio, Resurrectio, Ascensio, Judicium, Pœna peccatorum. Beneficia & laudes DEI.

Proverb. Instructio incipientium servire Deo, de moribus & virtutibus.

Eccles. Mundi variatio. Vitiorum contemptus. Profectus in via DEI.

Cantic. Viri justi perfectio. Contemplatio animæ sanctæ. Conjunctio Christi & Ecclesiæ.

Sapien. Regimen Prælatorum. Conservatio justi-

justitiæ. Idolorum contemptus. Adventus & Passio Christi, qui vera Sapientia.

Eccli. Obedientia subditorum. Instructio bonorum morum. Nobilitas Sapientiæ. Laus Sanctorum.

Isaias. Reprehensio Judæorum. Adventus Christi in Carnem. Passio, Vocatio gentium. De regno Judæ & Israël.

Jerem. Captivitas Judæorum. Destructio Jerusalem, indeque lamenta.

Baruch. Verba lecta captivis, prænunciatur reditus populi, & futura temporibus ultimis.

Ezech. Hujus visiones. Scelera Judæorum. Ruina & reparatio Jerusalem.

Daniel. Monarchia Mundi. Mutationes temporum. Potestas & æternitas Christi. Historia Susannæ. Destructio Bel, & Draconis.

Oseas. Idololatria Israëlitarum. Inundatio peccatorum. Monitum conversionis.

Joël. Consummatio terræ Judæorum per erucam, bruchum, locustam, rubiginem. Inductio ad pœnitentiam. Judicium futurum.

Amos. Scelera Judæor. & gentium. Ventura DEI vindicta. Inductio ad Pœnitentiam. Prædictio finalis reparationis.

Abdias. Comminatio & destructio Edon & Esau

Jonas. Naufragium Jonæ. Ninive (& in ea mundus) ad Pœnitentiam revocatur.

Michæas. Prædicitur interitus Samariæ. Principum Israël, & Pseudo-Prophetarũ pessimorũ.

Nahum. Ira DEI gravis contra Ninivitas, qui resipuerunt, sed post graviùs deliquerunt.

Habac. Hujus diſputatio cum DEO, Juſtorum in hoc mundo conculcatio, & proſperitas impiorum.

Sophon. Judicium DEI contra Judæos & gentes extraneas. Conſolatio populi Iſraël.

Aggæus. Prædicit reditum Judæorum. Reædificatio Templi, & urbis.

Zachar Liberatio Judæorum. Vindicta contra hoſtes eorum. Humilitas adventûs Chriſti, & paſſio.

Malach. Abjectio populi Judæorum & Sacrificiorum ejus. Chriſti Adventus.

Machab. 1. Bella in Hebræos & Perſas: Liberatio populi ſub Mathathia, Jonatha, Simone.

2. Recapitulatio quædam prioris. Tribulatio pop. Conſtantia 7. fratrum, & Matris eorum. Liberatio pop. per Judam Machab.

Matth. Humanitas Chriſti præcipuè.

Marc. Fortitudo ejus & Reſurrectio.

Luc. Paſſio & Mors.

Joan. Divinitas.

Acta Apoſt. Chriſti Aſcenſio. Miſſio Spiritûs Sancti. Geſta Apoſtolorum, præcipuè Pauli. Infantia Eccleſiæ.

Ad Rom. Revocantur Romani ab erroribus gentium, & cæremoniis legis ad Fidem Catholicam.

Ad Corinth. 1. Corinthiorum ſchiſmata componit, & dubia reſolvit.

2. Revocat à Pſeudo-Prophetis ſeductos: reductos ſolatur & laudat.

Ad

Ad Gal. A pſeudo Apoſtolis ſeductos ut ad legem & circumciſ. reverterentur, revocat.

Ad Epheſ. Epheſios verbô Veritatis ab Apoſtolo accepto conſtantes laudat.

Ad Philipp. Idem argumentum.

Ad Coloſſ. Hos à pſeudo-Prophetis præventos corrigit, adhortans ad fidei veritatem.

Ad Theſſal. 1. Laudat eos inter perſecutiones civium conſtantes.

2. Inſtruit de noviſſimis temporibus & Antichriſto.

Ad Timoth. 1. Inſtruit de ordinatione Epiſcopatûs, & officio Eccl. diſciplinæ.

2. Incitat ad Martyrium, informans de Catholica veritate, & noviſſimis temporibus.

Ad Titum. Inſtruit de conſtitutione Presbyter. converſatione ſpirituali: hæreticis vitandis.

Ad Philem. Commendat eum à Fide & charitate in Sanctos: rogatq; ut Oneſimo ſervo indulgeat.

Ad Hebr. Oſtendit evacuationem L. Moſaicæ, & perfectionem Evangelicæ: & quòd Chriſtus ſit verus DEUS & homo, DEI & hominum Mediator.

Jacobi. Suadet patientiam: DEUM non eſſe acceptorem perſonarum. Concupiſcentiæ mala; bellorum reprehenſio, inductîs virtutibûs.

Petri 1. Grates agit DEO ob Salvatorem Filium.

2. Inducit ad conſtantiam Fidei, deſcribens ſecundum Chriſti adventum.

Joan.

Joan. 1. Teſtificatur de verbo Veritatis & Vitæ.

2. Electum & filium ejus commendat.

3. Cajum extollit, monens, ut in pietate permaneat.

Judæ. Omnes monet ſalutis propriæ: inducit altercationem Michaëlis cum ſatana: deteſtatur hæreticos.

Apocal. Revelationes factæ Joanni per Angelum in Inſula Pathmos. Eccleſiæ tunc, & in futurum tribulationes. Antichriſtus. Supplicia damnatorum. Præmia electorum.

Quadruplex Scripturæ ſenſus.

Litera, geſta docet: quid credas, allegoria:
Moralis, quid agas: quòd tendas, anagogia.

In literali excellens habetur S. Hieronymus: in allegorico Ambroſius: in morali Gregorius: in anagogico Auguſtinus, quor Eccleſiæ Doctores.